Time: 3 hours **Marks: 100**

N.B. 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Draw a neat diagram wherever necessary.

Q1 A. Choose the correct answer and rewrite the statement **(Any Ten)** 10

1. Capital adequacy norms help to___________________.
   a. Increase bank's profits
   b. Maintain financial stability
   c. Control inflation
   d. Reduce balance of payments deficit
2. _________ is responsible for coordinating the Sustainable development goals in India.
   a. Planning Commission
   b. Home ministry
   c. NITI Aayog
   d. Ministry of Finance
3. Which of the following is not one of the benefits of FDI?
   a. Culture of consumerism
   b. Infrastructural development
   c. Transfer of technology
   d. Sectoral development
4. The average agricultural growth rate since 2000 is_______.
   a. Less than 4%
   b. 4%
   c. 5%
   d. Above 5%
5. Fair price shops protect the interest of ____________.
   a. Land lords
   b. consumers
   c. traders
   d. businessman
6. Major part of the agricultural credit is supplied by ___________.
   a. Money lenders
   b. Commercial banks
   c. Co-operative banks
   d. Landlords

6D23857F67C75D114A576845BB649CAE

7. Industrialisation doesn't involves
    a. Technological innovation
    b. Social changes
    c. The relative decline of agriculture's share in the GDP
    d. Green Revolution
8. Only financial institutions can participate in__________.
    a. Initial Public Offering
    b. Offer for Sale
    c. Further Public Offering
    d. Strategic Sale
9. Which of the following activities do not belong to the services sector in India?
    a. Retail trade
    b. Real estate
    c. Insurance
    d. Automobile
10. Financial inclusion aims at providing financial services to _______.
    a. Industrialists
    b. Poor people
    c. Foreign investors
    d. Indian investors abroad
11. Which of the following is a part of the organised sector of Indian money market?
    a. Indigenous bankers
    b. Loan companies
    c. Call money market
    d. Money lenders
12. The primary market does not include-----------
    a. Equity issues
    b. GDR issues
    c. Screen based trading
    d. Debt issues

Q1 B. State whether the following statements are TRUE or FALSE. **(Any 10)** 10

1. The macroeconomic stabilization aimed at demand management.
2. Social infrastructure has positive externalities.
3. Make in India has succeeded in achieving all its objectives.
4. Issue price is lower than procurement price.
5. Finance from traditional sources is easy to access.
6. A good and efficient marketing system is a must for agricultural progress.
7. MSMEs are, by and large, labour intensive.
8. Toxic waste cause pollution.
9. Tourism encourages the growth of other sectors.
10. In the initial stage of development of an economy, the services sector dominates.
11. FDI is not permitted in the insurance sector in India.
12. Capital market is a market for lending and borrowing short-term funds.

Q2. Answer **any two** of the following: 15

A. Explain the rationale of new economic policy 1991.

B. Define social infrastructure. Discuss the role of social infrastructure in promoting inclusive growth in India.

C. Explain the benefits of FDI to the host country.

Q3. Answer **any two** of the following: 15

A. Explain the implications of National Agricultural Policy 2000.

B. Discuss the government measures to stabilize agricultural prices.

C. Explain the problems existing in Indian agricultural marketing.

Q4. Answer **any two** of the following: 15

A. Critically evaluate the progress made in the disinvestment process in India.

B. Discuss the recent policies and measures taken by the government for the development of the MSME sector.

C. What are the problems faced by the Indian healthcare industry? Discuss.

Q5. Answer **any two** of the following: 15

A. Discuss the challenges faced by the banking sector in India.

B. Explain the objectives and functions of IRDA.

C. Explain reforms introduced in Indian money market.

Q6. Write short notes on **any four** of the following: 20

A. Skill India

B. Non institutional sources of Agricultural finance

C. Agricultural market- enabling environment

D. Measures to promote tourism industry

E. Limitations of Indian money market

F. Role of SEBI

XXXXX

6D23857F67C75D114A576845BB649CAE

वेळ : ३ तास **गुण : १००**

सुचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
२. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्रश्न १ अ. पुढील योग्य उत्तर निवडा आणि विधाने पुन्हा लिहा **(कोणतेही दहा)** १०

१. भांडवल पर्याप्तता मानदंड ________________ ला मदत करतात.

अ. बँकेचा नफा वाढवण्यासाठी ब. आर्थिक स्थैर्य राखण्यासाठी

क. महागाईवर नियंत्रण ठेवा ड. व्यवहार शेषातील तूट कमी करण्यासाठी

२. _________ भारतातील शाश्वत विकास उद्दिष्टांच्या समन्वयासाठी जबाबदार आहे.

अ. नियोजन आयोग ब. गृह मंत्रालय

क. नीती आयोग ड. अर्थमंत्रालय

३. एफ.डी.आय. चा खालीलपैकी कोणता फायदा नाही?

अ. उपभोक्तावादाची संस्कृती ब. पायाभूत सुविधांचा विकास

क. तंत्रज्ञानाचे हस्तांतरण ड. क्षेत्रीय विकास

४. 2000 पासून सरासरी कृषी विकास दर _______ आहे.

अ. ४% पेक्षा कमी ब. ४%

क. ५% ड. ५% च्या वर

५. रास्त भाव दुकाने ____________ च्या हिताचे रक्षण करतात.

अ. सावकार ब. गरीब ग्राहक

क. व्यापारी ड. व्यावसायिक

6D23857F67C75D114A576845BB649CAE

६. कृषी कर्जाचा सर्वात मोठा पुरवठा ___________ द्वारे पुरविला जातो.

अ. सावकार

ब.. व्यावसायिक बँका

क. सहकारी बँका

ड. जमीनदार

७. औद्योगिकीकरणामध्ये --------------- समावेश होत नाही.

अ. तांत्रिक नवकल्पना

ब. सामाजिक बदल

क. जीडीपीमध्ये शेतीचा वाटा सापेक्ष घट

ड. हरितक्रांती

८. वित्तीय संस्था फक्त _________ मध्ये भाग घेऊ शकतात.

अ प्रारंभिक सार्वजनिक प्रस्ताव

ब. विक्रीसाठी प्रस्ताव

क. सार्वजनिक पुढील प्रस्ताव

ड. धोरणात्मक विक्री

९. खालीलपैकी कोणते उपक्रम भारतातील सेवा क्षेत्राशी संबंधित नाहीत?

अ. किरकोळ व्यापार

ब. रिअल इस्टेट

क. विमा

ड. ऑटोमोबाईल

१०. आर्थिक समावेशाचे उद्दिष्ट _______ ला आर्थिक सेवा प्रदान करणे आहे.

अ. उद्योगपती

ब. गरीब माणसं

क. परदेशी गुंतवणूकदार

ड. परदेशात भारतीय गुंतवणूकदार

११. भारतीय मुद्रा बाजाराच्या संघटित क्षेत्राचा खालीलपैकी कोणता भाग आहे?

अ. देशी बँकर्स

ब. कर्जदार कंपन्या

क. मागताक्षणी मिळणारा पैसा

ड. सावकार

१२. प्राथमिक बाजाराचा ________ मध्ये समावेश नसतो.

अ. इक्विटी

ब. GDR समस्या

क. स्क्रीन आधारित ट्रेडिंग

ड. कर्जाचे प्रश्न

प्रश्न १ ब. खालील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा? **(कोणतेही दहा)** १०

१. समष्टि आर्थिक स्थिरीकरणचा उद्देश मागणी व्यवस्थापन हा आहे.

२. सामाजिक पायाभूत सुविधांमध्ये सकारात्मक बाह्यत्वे आहेत.

३. मेक इन इंडियाने आपली सर्व उद्दिष्टे साध्य करण्यात यश मिळवले आहे.

४. इश्यू किंमत खरेदी किमतीपेक्षा कमी आहे.

५. पारंपारिक स्त्रोतांकडून वित्तपुरवठा करणे सोपे आहे.

६. कृषी प्रगतीसाठी चांगली आणि कार्यक्षम विपणन व्यवस्था आवश्यक आहे.

७. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग मोठ्या प्रमाणात श्रमप्रधान आहेत.

८. विषारी कचऱ्यामुळे प्रदूषण होते.

९. पर्यटनामुळे इतर क्षेत्रांच्या वाढीस प्रोत्साहन मिळते.

१०. अर्थव्यवस्थेमध्ये विकासाच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात सेवा क्षेत्राचे वर्चस्व असते.

११. भारतातील विमा क्षेत्रात एफडीआयला परवानगी नाही.

१२. भांडवली बाजार हे अल्प-मुदतीच्या निधीचे कर्ज आणि कर्ज घेण्याचा बाजार आहे.

प्रश्न २. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या: १५

अ. नवीन आर्थिक धोरण 1991 चे तर्क संगत स्पष्ट करा

ब. सामाजिक पायाभूत सुविधांची व्याख्या करा. भारतातील सर्वसमावेशक विकासाला चालना देण्यासाठी सामाजिक पायाभूत सुविधांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

क. आपल्या देशातील एफडीआयचे फायदे स्पष्ट करा

प्रश्न ३. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या: १५

अ. राष्ट्रीय कृषी धोरण 2000 ची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब. शेतीमालाच्या किमती स्थिर करण्यासाठी सरकारी उपाययोजनांची चर्चा करा.

क. भारतीय कृषी विपणनामध्ये असलेल्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न ४. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या: १५

अ. भारतातील निर्गुंतवणूक प्रक्रियेत झालेल्या प्रगतीचे टिकात्मक मूल्यांकन करा.

ब. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग क्षेत्राच्या विकासासाठी सरकारची अलीकडील धोरणे आणि उपाययोजनांची चर्चा करा.

क. भारतीय आरोग्य सेवा उद्योगाला कोणत्या समस्या भेडसावत आहेत? चर्चा करा.

प्रश्न ५. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या: १५

अ. भारतीय बँकिंग प्रणालीची रचना स्पष्ट करा.

ब. भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (IRDA) ची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

क. भारतात सुरू झालेल्या मनी मार्केट सुधारणांचे स्पष्टीकरण करा

प्रश्न ६. खालीलपैकी **कोणत्याही चारवर** थोडक्यात टिपा लिहा: २०

अ. कौशल विकास

ब. असंस्थात्मक कृषी वित्तपुरवठा

क. सक्षम पर्यावरण

ड. पर्यटन उद्योगाला चालना देण्यासाठी उपाययोजना

इं. भारतीय चलन बाजाराच्या मर्यादा

फ. सेबीची भूमिका

****

TIME: 3 HOURS **MARKS: 100**

N.B.: 1. Figures to the right indicate full marks.
2. Working notes to form a part of your answer.

Q.1 A) Select the appropriate answer from the following. [Any 10] (10)

1) Interest Accrued but not due on bank loan appears in Balance Sheet under the head of
a) Trade Payables c) Other Current Liabilities
b) Short Term Borrowings d) Short Term Provisions

2) Arrears of Preference dividend is not paid in the Internal Reconstruction Scheme,
a) Debited in Capital Reduction Account c) No entry appears
b) Credited in Capital Reduction Account d) Debited in Preference share Capital Account

3) Investment Accounting is governed by
a) AS 13 c) AS 14
b) AS 11 d) AS 2

4) Buy back of shares results in
a) Reduction of Share Capital c) Increase in Goodwill
b) Increase in Share Capital d) Increase in General Reserve

5) One of the following is not regarding the Internal Reconstruction
a) No Formation of a New Company c) Reduction of Capital
b) Reduction of Liability d) Liquidation of Company

6) Whistle Blowing is
a) Whistle for Traffic clear c) Not Reporting illegal activities
b) An act of involving in illegal Activities d) An act of reporting illegal Activities

7) CSR stands for
a) Co Operative Social Responsibility c) Common Service Responsibility
b) Corporate Social Responsibility d) Corporate Service Reporting

8) Copy Rights is shown in Company Balance Sheet under the head of
a) Other Non Current Assets c) Inventories
b) Intangible Assets d) Current Investments.

9) One of the following is not a fixed income investment
a) Debentures c) State Government Bonds
b) Equity Shares d) Central Government Bonds

10) One of the following is not the sources of buy back of shares
a) Capital Redemption Reserve c) Profit and Loss Account
b) Capital Reserve d) Statutory Reserve

11) Ex interest price and Cum interest price are the prices relating to
a) Goodwill c) Preference Shares
b) Equity Shares d) Debentures

12) One of the following is not the ethics of Professional Accountant
a) Accuracy c) Values
b) Accountability d) Frauds

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

Q.1 B) Match the following items from table A and B (Any 10) (10)

Column A	Column B
1. Balance in Capital Reduction Account	a) Added to the cost of investment
2. Goodwill written off	b) Increase in number of shares
3. Partly paid Equity Shares	c) Set of Standards and Principles
4. Wages and Bonus	d) Premium on buy back of shares written off
5. Loose tools	e) Excluding interest
6. Pre-Acquisition dividend	f) Transferred to Capital Reserve Account
7. Post-Acquisition Dividend	g) Cannot be bought back
8. General Reserve	h) Employees Benefit Expenses
9. Security Premium	i) Inventories
10. Code of ethics	j) Revenue Receipts
11. Sub division of Shares	k) Debited to Capital Reduction Account
12. Ex Interest price	l) Free Reserve
	m) Transferred to General Reserve Account

Q.2 Following is the list of balances extracted from books of Canisha Ltd. as on 31st March, 2022. **(20)**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Premises	20,00,000	Sales	23,40,000
Stock (1st April, 2021)	4,50,000	6% Debentures	18,00,000
Furniture	43,200	Surplus A/c (Credit)	87,000
Debentures Interest Paid	54,000	Sundry Creditors	3,00,000
Plant and Machinery	18,00,000	Bills Payable	2,28,000
Interim Dividend Fund	2,25,000	General Reserve	1,50,000
Sundry Debtors	5,02,000	Provision for Doubtful Debts (On 1st April, 2021)	21,000
Bad Debts	12,660		
Goodwill	2,03,000	Subscribed and Paid up Capital	24,00,000
Cash and Bank balance	1,09,900		
General Expenses	41,010		
Purchases	11,10,000		
Preliminary Expenses	6,000		
Wages	5,09,190		
Advertising	60,000		
Freight Outward	78,690		
Salaries	87,000		
Director's Fees	34,350		
	73,26,000		**73,26,000**

The following adjustments have to be made:

1. Stock on 31st March, 2022 was valued at Rs. 6,00,000.
2. Goods to the value of Rs. 15,000 were distributed as free samples during the year. But no entry in this respect has been made.
3. Provide for half year's debenture interest.
4. The provision for doubtful debts on 31st March should be equal to 1% on sales.
5. Director's Fee is outstanding to the extent of Rs. 2,000 and Salaries Rs. 5,000.
6. Depreciate Premises by 2%, Plant and Machinery by 5% and write off Rs. 7,200 on Furniture.
7. Write off Preliminary expenses.

You are requested to prepare Statement of Profit and Loss for the year ended 31 st March, 2022 and the Balances Sheet as at that date.

OR

Q.2 A) The following is an abstract of Balance Sheet of X Ltd as on 31st March, 2022. **(10)**

Liabilities	Amount
1,00,000 Equity Share Capital of Rs. 10 each	10,00,000
4,000 8% Preference Share Capital of Rs. 100 each fully paid	4,00,000
9% Debentures of Rs. 100 each	2,00,000
Creditors	1,00,000
	17,00,000

Note: Preference Dividend is arrears for a year
It was decided to reconstruct the company for which the following scheme was approved by court:

1. Equity share capital be reduced to Rs. 6 each fully paid up.
2. Preference Shareholders agreed to accept 10% Preference Share Capital amounting to Rs. 3,00,000 and arrears of preference dividend were to be paid off completely.
3. 9% Debentures shall be converted into equal numbers of 12% Debentures of Rs. 75 each.

You are required to:

Pass Journal Entries and prepare Capital Reduction A/c

Q.2 B) Following is the Balance Sheet of Manish ltd. as on 31st March, 2022. **(10)**

Balance Sheet As on 31st March, 2022

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share Capital (Share of Rs. 10 each)	3,20,000	Fixed Assets	5,60,000
6% Preference Share Capital	80,000	Investments	1,20,000
Security Premium	80,000	Bank balance	6,00,000
Profit and Loss A/c	1,20,000	Other Current Assets	1,20,000
8% Debentures	1,60,000		
Bills Payables	5,60,000		
Creditors	56,000		
Other Current Liabilities	24,000		
	14,00,000		**14,00,000**

Keeping in view of all the legal requirements, ascertain the maximum number of equity share, the company can buyback at Rs. 12 per share, being the current market price. Assuming that buyback is actually carried out. Pass necessary journal entries to record the above transactions.

Q.3 Following is the summerised Balance Sheet of Akansha Ltd. as on 31st March 2022 **(20)**

Liabilities	Rs	Assets	Rs
Equity shares of Rs. 10 each fully paid	5,00,000	Goodwill	1,50,000
		Building	3,00,000
8% Cumulative Preference shares of Rs.10 each fully paid	4,00,000	Equipments	1,30,000
		Investments	60,000
7% Debentures of Rs. 100 each	2,50,000	Inventories	2,25,000
Creditors	2,10,000	Debtors	1,60,000
Loan from directors	30,000	Cash & Bank	50,000
		Profit and Loss Account	3,15,000
	13,90,000		**13,90,000**

There is contingent liability of Rs. 10,000.
Following scheme of Internal Reconstruction was approved by the Court:

1. 8% Preference Shares to be reduced by Rs.4 per share and final call was made immediately to make it fully paid of Rs.10.
2. Equity shares to be reduced by Rs. 6 per share. Face value being the same.

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

3. The Debenture holders agreed to forego their claim by 20% and to accept 8% Preference Shares of Rs.10 each for the remaining.
4. Contingent liability was settled at Rs. 5,000.
5. Investments were sold for Rs.50,000.
6. Loan from directors was settled at 50%.
7. Tangible Fixed assets be revalued as under: Building at Rs.3,20,000 ; Equipments at Rs.1,20,000.
8. Accumulated loss and Intangible assets to be written off.

Pass Journal Entries (without narration) and prepare Capital Reduction A/c and Notes on Share capital in the books of Akansha Ltd. after Reconstruction.

OR

Q.3 A) From the following information of Mahesh Ltd. prepare the Statement of Profit and Loss of the Company for the year ended 31st March 2022 as per the provisions of the Companies Act 2013. **(10)**

Particulars	Rs.
Sales	20,50,000
Interest Received on Fixed Deposits	2,00,000
Cost of Materials Consumed	5,00,000
Opening Stock of Finished Goods	2,00,000
Closing Stock of Finished Goods	1,00,000
Salaries and Wages	1,20,000
Staff Welfare Expenses	30,000
Interest on Debentures	50,000
Interest on Loan from SBI	30,000
Depreciation on Machinery	30,000
Depreciation on Office Furniture	20,000
General Expenses	5,000
Electricity Charges	12,000
Salesman Commission	15,000
Discount Allowed	5,000
Carriage Outward	6,000
Sales Return	50,000
Repairs and Maintenance	25,000
Insurance	20,000
Rent	24,000
Audit Fees	25,000
Advertisement Expenses	30,000
Provision for Income Tax	2,53,000

Q.3 B) On 1st April 2021, Mansi had 8,000 Equity shares of Precious Ltd. at a book value of Rs. 15 per share (Face value Rs.10 each). She provides you the further information: **(10)**

i. On 10th April 2021 she purchased another 4,000 Equity Shares of Precious Ltd. at Rs.16 per share.
ii. On 31st August, 2021 the Directors of Precious Ltd. announced a right issue which entitled the holders to subscribe three shares for every twelve shares held at Rs. 15 per share. Shareholders can transfer their right in full or in part. Mansi sold 1/6th of entitlement to Ajay for a consideration of Rs. 2 per share and subscribe the rest on 5th September, 2021.
iii. Dividend for the year ended 31st March, 2021 was declared @20% by Precious Ltd. and received by Mansi on 30th September, 2021.

You are required to prepare Investment in Equity Shares of Precious Ltd A/c in the books of Mansi for the year ending 31st March, 2022. (Apply AS-13)

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

Q.4 On 1st June, 2021 Mr. Abhay Kumar purchased Nominal Value Rs. 1,00,000, of 6% Government Bonds (interest payable on 1st April, 1st July, 1st October and 1st January) at Rs.91 cum-interest each (face value Rs 100.) **(20)**

On 1st November, Rs. 20,000 Bonds are sold at Rs. 93 cum-interest per bond.
On 1st December Rs. 10,000 Bonds are sold at Rs. 100 ex-interest per bond.
On 31st March 2022, the market price per Government Bond was Rs. 80.

Prepare Investment in 6% Government Bonds Account in the books of Mr. Abhay Kumar for the year ended on 31st March, 2022. (Apply AS-13)

OR

Q.4 Following is the Balance Sheet of Vasant Ltd. as on 31st March 2022. **(20)**

Balance Sheet As on 31st March, 2022

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share capital (Shares of Rs. 100 each)	50,00,000	Fixed Assets	80,00,000
Securities Premium	10,00,000	Investments	30,00,000
General Reserve	22,00,000	Debtors	15,00,000
Profit and Loss A/c	28,00,000	Stock	25,00,000
8% Debentures	40,00,000	Bank balance	40,00,000
Creditors	30,00,000		
Bills Payables	10,00,000		
	1,90,00,000		**1,90,00,000**

Keeping in view all the legal requirements ascertain:

1. The maximum number of equity shares that Vasant Ltd. can buy back.
2. The maximum price it can offer.

Pass journal entries and prepare its Balance Sheet thereafter. Show necessary notes.

Q5) a) Discuss and explain the concept of Ethics with reference to Corporate Ethics. **(10)**
b) Distinguish between Internal Reconstruction and External reconstruction. **(10)**

OR

Q5) Write Short Notes **(Any Four)** **(20)**

1) Methods of Internal Reconstruction
2) Disclosure of Reserves & Surplus in Company Balance Sheet
3) Maximum Limits of Buyback
4) Ex-Interest & Cum-Interest Price
5) CSR

****

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

वेळ: ३ तास **गुण: १००**

सूचना: १. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
२. उत्तराचे टाचण हे उत्तराचाच भाग ग्राह्य धरले जातील.
३. इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ही प्रमाणित मानवी.

प्र.१ अ) खालीलपैकी योग्य उत्तर निवडा. **(कोणतेही १०)** **१० गुण**

०१) बँकेच्या कर्जावर थकीत नसलेले जमा झालेले व्याज हे _________ शीर्षकाखाली ताळेबंद मध्ये दिसते
अ) व्यापारी देय क) इतर चालू देणी
ब) अल्पकालीन कर्जे ड) अल्प मुदतीच्या तरतुदी

०२) अंतर्गत पुनर्रचना योजनेत न दिली जाणारी अग्रहक्क लाभांशाची थकबाकी _________.
अ) भांडवल कपात खाते नावे बाजूस केले जाते. क) कोणतीही नोंद दिसत नाही
ब) भांडवल कपात खाते जमा बाजूस केले जाते. ड) अग्रहक्क भागभांडवल खात्यामध्ये नावेबाजूस केले जाते.

०३) गुंतवणूक लेखांकन हे ___________ द्वारे शासित आहे
अ) एएस १३ क) एएस १४
ब) एएस ११ ड) एएस ०२

०४) भागांची पुनः खरेदीचे परिणाम __________ आहे.
अ) भाग भांडवलात घट क) नावलौकिकमध्ये वाढ
ब) भाग भांडवलात वाढ ड) सामान्य राखीव वाढ

०५) खालीलपैकी ______________ हे अंतर्गत पुनर्बांधणीशी संबंधित नाही
अ) नवीन कंपनीची निर्मिती न करणे क) भांडवलाची घट
ब) देणी कमी करणे ड) प्रमंडळ बंद होणे

०६) "माहिती प्रदाता" (व्हिसल ब्लोविंग) हे _____________ आहे
अ) रहदारी मुक्तीसाठी शिट्टी क) बेकायदेशीर क्रियाची तक्रार न करणे
ब) बेकायदेशीर क्रियामध्ये सामील होण्याची कृती ड) बेकायदेशीर क्रियाची तक्रार करण्याची कृती

०७) सी एस आर __________ होय.
अ) कॉ-ऑपरेटीव सोशल रिसपोन्सिब्लिटी क) कॉमन सर्विस रिसपोन्सिब्लिटी
ब) कॉर्पोरेट सोशल रिसपोन्सिब्लिटी ड) कॉर्पोरेट सर्विस रिपोर्टिंग

०८) कॉपी राइट्स हे प्रमंडळच्या ताळेबंदमध्ये _________ या शीर्षकाखाली दाखवले आहेत
अ) इतर चालू नसलेल्या मालमत्ता क) मालसाठा
ब) अमूर्त मालमत्ता ड) चालू गुंतवणूक.

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

०९) खालीलपैकी ________________ निश्चित उत्पन्न गुंतवणूक नाही
अ) कर्जरोखे
क) राज्य सरकारचे रोखे
ब) समहक्क भाग
ड) केंद्र सरकारचे रोखे

१०) खालीलपैकी ___________ पुनः भाग खरेदी करण्याचा स्रोत नाही
अ) भांडवल विमोचन राखीव निधी
क) नफा आणि तोटा खाते
ब) भांडवल राखीव
ड) वैधानिक राखीव

११) व्याज रहित किंमत आणि व्याज सहित किंमत या ____________ संबंधित किंमती आहेत
अ) नावलौकिक
क) अग्रहक्क भाग
ब) समहक्क भाग
ड) कर्जरोखे

१२) खालीलपैकी ____________ ही व्यावसायिक लेखापालची नैतिकता नाही
अ) अचूकता
क) मूल्ये
ब) उत्तरदायित्व
ड) फसवणूक

प्र.१ ब) जोड्या लावा **(कोणतेही १०)** **१० गुण**

स्तंभ अ	**स्तंभ ब**
१. कपात भांडवल खात्यातील शिल्लक	अ] गुंतवणुकीच्या खर्चात जोडले
२. नावलौकिक निर्लेखन	ब] भागांच्या संख्येत वाढ
३. अंशतः दिलेले समहक्क भाग	क] मानके आणि तत्त्वांचा संच
४. मजुरी आणि अधिलाभांश	ड] निर्लेखन समभागांच्या पुनः खरेदीवर हप्ता
५. सुट्टे साधने	इ] व्याज सोडून
६. पूर्व अधिग्रहण लाभांश	फ] भांडवल राखीव खात्यात हस्तांतरित
७. पुढील अधिग्रहण लाभांश	ज] परत विकत घेता येत नाही
८. सामान्य राखीव	च] कर्मचारी लाभ खर्च
९. सुरक्षा हप्ता	त] मालसाठा
१०.आचारसंहिता	झ] महसूल प्राप्ती
११.भागांचे उपविभाग	ल] भांडवल कपात खात्यात नावे केले
१२.व्याज रहित किंमत	स] मोफत राखीव
	म] सामान्य राखीव खात्यात हस्तांतरित

प्र.२ ३१ मार्च २०२२ रोजी कॅनिशा लिमिटेडच्या पुस्तकांमधून काढलेल्या शिल्लकांची यादी खालीलप्रमाणे आहे **२० गुण**

तपशील	**रु.**	**तपशील**	**रु.**
पट्टधृत / स्वमालकीची परिसर	२०,००,०००	विक्री	२३,४०,०००
मालसाठा (१ एप्रिल २०२१)	४,५०,०००	०६ % कर्जरोखे	१८,००,०००
फर्निचर	४३,२००	अधिशेष खाते (जमा)	८७,०००
कर्जरोख्यावरील व्याज	५४,०००	विविध धनको	३,००,०००

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

सयंत्र आणि यंत्रसामग्री	१८,००,०००	देय विपत्रे	२,२८,०००
अंतरिम लाभांश निधी	२,२५,०००	सामान्य राखीव	१,५०,०००
विविध ऋणको	५,०२,०००	संशयास्पद कर्जासाठी तरतूद (०१ एप्रिल, २०२१ रोजी)	२१,०००
बुडीत कर्ज	१२,६६०	भरणा झालेले आणि अभिदत्त भांडवल	२४,००,०००
नावलौकिक	२,०३,०००		
रोख आणि बँक शिल्लक	१,०९,९००		
सामान्य खर्च	४१,०१०		
खरेदी	११,१०,०००		
प्राथमिक खर्च	६,०००		
मजुरी	५,०९,११०		
जाहिरात	६०,०००		
मालवाहतूक जावक	७८,६९०		
पगार	८७,०००		
संचालक फी	३४,३५०		
	७३,२६,०००		**७३,२६,०००**

खालील समायोजन करणे आवश्यक आहे:

१. ३१ मार्च २०२२ रोजी मालसाठाचे मूल्य रु. ६,००,००० आहे.
२. रुपये १५,००० किमतीचा माल हा वर्षभरात मोफत नमुने वितरीत करण्यात आले. मात्र याबाबत कोणतीही नोंद करण्यात आलेली नाही.
३. अर्ध्या वर्षाच्या कर्जरोखे व्याज द्या.
४. ३१ मार्च रोजी संशयास्पद कर्जाची तरतूद ही विक्रीवरील ०१ % सारखी असावी.
५. संचालकाची शुल्क रु.२,००० च्या मर्यादे पर्यंत आणि पगार रु. ५,००० थकबाकी आहे.
६. पट्टधृत / स्वमालकीची परिसरावर ०२ %, सयंत्र व यंत्रसामग्रीवर ०५ % घसारा आणि फर्निचरवर ७,२०० रु. निर्लेखन करा.
७. प्राथमिक खर्च निर्लेखन करा.

३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी नफा आणि तोटा पत्रक आणि त्या तारखेनुसार ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र.२ अ) ३१ मार्च २०२२ रोजीच्या एक्स लिमिटेडच्या ताळेबंद खालील प्रमाणे आहे. **१० गुण**

देणी	**रक्कम**
१,००,००० समहक्क भाग भांडवल रु.१० प्रत्येकी	१०,००,०००
४,००० ०८ % अग्रहक्क भाग भांडवल रु. १०० प्रत्येकी पूर्ण भरणा	४,००,०००
९ % कर्जरोखे प्रत्येकी रु १००	२,००,०००
धनको	१,००,०००
	१७,००,०००

टीप: अग्रहक्क लाभांश हे एका वर्षासाठीचे थकबाकी आहे

कंपनीसाठी खालील योजना न्यायालयाने मंजूर केली होती त्या कंपनीची पुनर्रचना करण्याचा निर्णय घेण्यात आला

१. समहक्क भाग भांडवल प्रत्येकी रु ०६ पर्यंत पूर्ण भरणा केलेले कमी करावे.

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

२. अग्रहक्क भागधारकांनी १० % रु ३,००,००० अग्रहक्क भाग भांडवल स्वीकारण्यास सहमती दर्शविली आहे आणि अग्रहक्क लाभांशाची थकबाकी पूर्णपणे भरायची आहे.
३. ९ % कर्जरोखे प्रत्येकी रु ७५ प्रमाणे १२ % कर्जरोख्याच्या समान संख्येत रूपांतरित केले जातील.

तयार करा:

रोजकीर्द नोंद करा आणि भांडवल कपात खाते तयार करा.

प्र.२ ब) ३१-०३-२०२२ रोजी मनीष लिमिटेडचे ताळेबंद पत्रक खालील प्रमाणे आहे. **१० गुण**

ताळेबंद पत्रक ३१-०३-२०२२ रोजी

देयता	**रु.**	**मालमत्ता**	**रु.**
सम भाग भांडवल (प्रत्येकी रु. १० मुल्याचा भाग)	३,२०,०००	स्थिर मालमत्ता	५,६०,०००
६% अग्रहक्क भाग भांडवल	८०,०००	गुंतवणूक	१,२०,०००
भाग अधिभार	८०,०००	बँक शिल्लक	६,००,०००
नफा आणि तोटा खाते	१,२०,०००	इतर चल संपत्ती	१,२०,०००
८% कर्जरोखे	१,६०,०००		
देय विपत्र	५,६०,०००		
धनको	५६,०००		
इतर चल देणी	२४,०००		
	१४,००,०००		**१४,००,०००**

सर्व कायदेशीर आवश्यकता लक्षात ठेवून कंपनीने प्रति भाग रु. १२ प्रमाणे सध्याच्या बाजार किंमतीने किती भाग विकत घ्यावेत ती कमाल संख्या ठरवा. पुनःखरेदीची पूर्ण प्रक्रिया पूर्ण झाल्याचे मानून वरील व्यवहार रोजकीर्दीमध्ये नोंदवा.

प्र.३ ३१ मार्च २०२२ चा आकांशा लिमिटेडचे ताळेबंद पुढीलप्रमाणे **२० गुण**

देणी	**रु**	**मालमत्ता**	**रु**
प्रत्येकी १० रु चे पूर्णदत्त समभाग	५,००,०००	नावलौकिक	१, ५०,०००
प्रत्येकी १० रु चे ८% संचित अग्रहक्क भाग	४,००,०००	इमारत	३, ००,०००
प्रत्येकी १०० रु चे ७% कर्जरोखे	२,५०,०००	उपकरणे	१,३० ,०००
धनको	२,१०,०००	गुंतवणूक	६०,०००
संचालक कर्ज	३०,०००	मालसाठा	२,२५,०००
		ऋणको	१,६०,०००
		रोख आणि बँक शिल्लक	५०,०००
		नफा तोटा खाते	३,१५,०००
	१३,९०,०००		**१३,९०,०००**

टीप : संभाव्य देणी रु १०,०००

न्यायालय मान्यतापात्र अंतर्गत पुनर्रचना पुढील प्रमाणे:

१. ८% अग्रहक्क भागाचे मूल्य प्रत्येकी ४ रु ने कमी करावयाचे आहे आणि त्यानंतर लगेच प्रत्येकी १० रु चे पूर्ण दत्त भाग करण्यासाठी अंतिम मागणी करण्यात आली .
२. समभागांचे मूल्य ६ रु ने कमी करावयाचे आहे. दर्शनी मूल्य मात्र तितकेच ठेवण्यात आले.

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

३. कर्जरोखे धारकांनी त्यांचे कर्ज २०% ने सोडून देण्याचे व उरलेल्या कर्जाच्या बदल्यात प्रत्येकी १० रु चे ८% अग्रहक्क भाग स्वीकारण्याचे मान्य केले.
४. संभाव्य देणी ५,००० रु देऊन मिटविण्यात आली.
५. गुंतवणूक ५०,००० रुपयास विकण्यात आली .
६. संचालक कर्ज ५०% रक्कम देऊन मिटविण्यात आले.
७. मुर्त स्थिर मालमत्तेचे पुनर्मूल्यांकन खालीलप्रमाणे:
   इमारत रु ३,२०,०००
   उपकरणे रु १,२०,०००
८. संचित तोटा आणि अमुर्त मालमत्ता खाते निर्लेखन करण्यात आले.

आकांशा लिमिटेडच्या रोजकीर्दी मध्ये नोंद करा (नोंद विवरण वगळून) आणि भांडवल कपात खाते व पुनर्रचने नंतर ताळेबंदची भाग भांडवल सूची तयार करा.

किंवा

प्र.३ अ) महेश लिमिटेडच्या खालील माहितीवरून कंपनी कायदा २०१३ च्या तरतुदीनुसार ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी कंपनीच्या नफा आणि तोट्याचे पत्रक तयार करा. **१० गुण**

तपशील	रु.
विक्री	२०,५०,०००
मुदत ठेवींवर मिळणारे व्याज	२,००,०००
वापरलेल्या सामग्रीची किंमत	५,००,०००
तयार मालाचा सुरवातीचा मालसाठा	२,००,०००
तयार मालाचा शेवटचा मालसाठा	१,००,०००
पगार आणि मजुरी	१,२०,०००
कर्मचारी कल्याण खर्च	३०,०००
कर्जरोखेवरील व्याज	५०,०००
एसबीआय कडील कर्जावरील व्याज	३०,०००
यंत्रावरील घसारा	३०,०००
कार्यालयीन फर्निचरवर घसारा	२०,०००
सामान्य खर्च	५,०००
वीज शुल्क	१२,०००
सेल्समन कमिशन	१५०००
सवलत अनुमत	५,०००
विक्री वरील वाहतूक	६,०००
विक्री परतावा	५०,०००
दुरुस्ती आणि देखभाल	२५,०००
विमा	२०,०००
भाडे	२४,०००
अंकेक्षण शुल्क	२५०००
जाहिरात खर्च	३०,०००
आयकरासाठी तरतूद	२,५३,०००

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

प्र.३ ब) मानसी यांच्याकडे १ एप्रिल २०२१ रोजी, प्रेशियस लिमिटेडचे ८,००० समभाग होते, पुस्तकी मूल्य रु.१५ प्रती भाग (दर्शिनी मूल्य रु.१० मात्र). ती तुम्हाला पुढील माहिती पुरवते: **१० गुण**

१) १० एप्रिल २०२१ रोजी तिने प्रेशियस लिमिटेडचे आणखी ४,००० भाग रुपये १६ प्रति भाग या दराने खरेदी केले.

२) ३१ ऑगस्ट,२०२१ रोजी प्रेशियस लिमिटेडच्या संचालकांनी हक्क भाग जाहीर केला ज्याने धारकांना रु.१५ प्रति भागाच्या प्रत्येक बारा भागामागे तीन भागाचे सदस्यत्व घेण्याचा अधिकार दिला. भागधारक त्यांचे अधिकार पूर्ण किंवा अंशतः हस्तांतरित करू शकतात. मानसीने हक्काचा १/६ वा हिस्सा अजयला रु.२ प्रति भागाच्या मोबदल्यात विकला आणि ५ सप्टेंबर २०२१ रोजी उरलेल्या हक्क भागाची अभिदत्त केली .

३) ३१ मार्च २०२१ रोजी संपलेल्या वर्षाचा लाभांश प्रेशियस लिमिटेड द्वारे @२० % घोषित करण्यात आला आणि ३० सप्टेंबर २०२१ रोजी मानसीला मिळाला.

मानसीच्या पुस्तकांमध्ये ३१ मार्च, २०२२ रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी तुम्ही गुंतवणूक खाते तयार करणे आवश्यक आहे. (लेखा मानक १३ प्रमाणे)

प्र.४) श्री अभय कुमार यांनी १ जून २०२१ रोजी नाममात्र मूल्य रु १,००,००० चे ६% सरकारी रोखे (ज्याचे व्याज १ एप्रिल, १ जुलै, १ ऑक्टोबर,१ जानेवारी रोजी वाटप होते) रु. ९१ (दर्शनी मूल्य रु.१००) या किमतीला व्याजासहित खरेदी केले. **२० गुण**

१ नोव्हेंबर २०२२ रोजी मूल्य रु २०,००० रुपयांचे रोखे रु. ९३ (प्रति रोखे) व्याजसहित विकले

१ डिसेंबर २०२२ रोजी मूल्य रु १०,००० रुपयांचे रोखे रु. १०० (प्रति रोखे) व्याजरहित विकले.

३१ मार्च २०२२ रोजी सरकारी कर्जरोख्याची बाजार मूल्य रु. ८० प्रति सरकारी रोखे होते

श्री अभय कुमार यांच्या पुस्तकामध्ये ३१.३.२०२२ संपणाऱ्या वर्षाचे ६% सरकारी रोख्यांचे गुंतवणूक खाते तयार करा. (लेखा मानक १३ प्रमाणे)

किंवा

प्र.४ ३१-०३-२०२२ रोजी वसंत लिमिटेडचे ताळेबंद पत्रक खालील प्रमाणे आहे. **२० गुण**

ताळेबंद पत्रक ३१-०३-२०२२ रोजी

देयता	रु. .	मालमत्ता	रु.
सम भाग भांडवल (प्रत्येकी रु. १०० मुल्याचा भाग)	५०,००,०००	स्थिर मालमत्ता	८०,००,०००
भाग अधिभार		गुंतवणूक	३०,००,०००
सामान्य निधी	१०,००,०००	ऋणको	१५,००,०००
नफा आणि तोटा खाते	२२,००,०००	मालसाठा	२५,००,०००
८% कर्जरोखे	२८,००,०००	बँक शिल्लक	४०,००,०००
धनको	४०,००,०००		
देय विपत्र	३०,००,०००		
	१०,००,०००		
	१,९०,००,०००		**१,९०,००,०००**

सर्व कायदेशीर आवश्यकता लक्षात ठेऊन पुढील बाबी शोधा:

१. वसंत लिमिटेडने पुनःखरेदी करताना समभागांची कमाल संख्या ठरवा.

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

२. पुनःखरेदीची किती कमाल किंमत ते देऊ शकतात.

वरील व्यवहार रोजकीर्दीमध्ये नोंदवा आणि त्यानंतरचे ताळेबंदपत्रक तयार करा.

प्र.५ अ) व्यावसायिक नैतिकताच्या संदर्भात नीतिशास्त्राच्या संकल्पनेची चर्चा करा आणि स्पष्ट करा? **१० गुण**

ब) अंतर्गत पुनर्रचना आणि बाह्य पुनर्रचना यातील फरक करा. **१० गुण**

किंवा

प्र.५) टीप लिहा **(कोणत्याही चार)** **२० गुण**

१. अंतर्गत पुनर्रचना पद्धती
२. कंपनीच्या ताळेबंदात राखीव आणि अधिशेषाचे प्रकटीकरण
३. भाग पुनः खरेदीची कमाल मर्यादा
४. व्याज रहित आणि व्याज सहित किंमत
५. व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी

****

2621A253A4ECC7799C083506E75689BE

(3 Hours) **[Marks: 100**

Instructions :- (1) All questions are compulsory having internal options.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Q:1 A) Choose the correct answer from the options given below (Any 10) **10**

1) Export or Perish is a slogan given by _________________for India.
   a) Ptd. Jawaharlal Nehru b) Mahatma Gandhi
   c) Indira Gandhi d) Sardar Patel

2) The exporters face _________ risk due to insolvency of buyers.
   a) IP b) Cargo
   c) Commercial d) Political

3) Agricultural goods are part of India's _______ exports.
   a) Merchandise b) Consultancy
   c) Software d) Transportation

4) A complete ban on imports from a certain country is called ___________.
   a) Courtyard b) Embargo
   c) Nation restricts d) Quota

5) GATS agreement was signed to open up the ______________sector.
   a) Transportation b) Manufacturing
   c) Services d) Merchandise

6) India is a member of______________.
   a) NAFTA b) ASEAN
   c) SAARC d) EU

7) Industrial clusters are given recognition as ______in order to maximize their export potential
   a) Towns of Excellence b) Trade for Excellence
   c) Industry for Excellence d) Entry for Excellence

8) _______are transactions in which goods supplied do not leave country
   a) Deemed exports b) Dumped exports
   c) Potential exports d) Cancelled exports

9) ________ are allowed to self-certify their manufactured goods as originating from India
   a) Medium exporter b) All exporters
   c) Micro exporters d) Status Holders

10) The headquarter of IIP is in ____________of packaging
   a) New Delhi b) Mumbai
   c) Kolkata d) Chennai

11) ASIDE included Critical______________ Balancing Scheme for export development.
   a) Parks b) Zones
   c) Star house d) Infrastructure

12) Duty remission scheme consists of ________________.
   a) DBK   b) DEPB
   c) MIA   d) EPC

Q:1 B) State whether following statements are True or False (Any 10) **10**

1) Compared to domestic marketing, export marketing involves higher risk.
2) Saturation of domestic market and recession influence export business.
3) India does not export to Asian countries at all.
4) Trade barriers help free movement of goods and services at the global level.
5) GATT was replaced by IMF in 1995.
6) AOA agreement treats foreign investment at par with domestic investment.
7) Foreign Trade policy 2015-20 gives boost to 'Make in India' of Government of India
8) Goods purchased under deemed exports can be used for export purpose and not for domestic sales
9) Special Economic Zones provides value addition to basic agricultural produce.
10) FIEO acts as apex body of manufacturing organisations.
11) MAI Allows infrastructure subsidy.
12) Under GST regime exports would be considered as Zero-rated supply.

Q:2 Answer any two of the following: **15**

a) Define Export Marketing. Explain the features of Export Marketing.
b) Discuss the problems faced by India's export sector.
c) Explain the India's services exports since 2015.

Q:3 Answer any two of the following: **15**

a) What are trade barriers? Explain the Non- tariff barriers in export trade.
b) Discuss the positive impact of regional economic groupings on international trade.
c) Explain the steps involved in market selection process.

Q:4 Answer any two of the following: **15**

a) What are the highlights of India's Foreign Trade Policy 2015-20?
b) Illustrate the role of Directorate General of Foreign Trade in India's export trade.
c) Discuss the benefits available to Status Holders.

Q:5 Answer any two of the following: **15**

a) What is MDA? Explain its features.
b) Elucidate the role of EPCG in export marketing.
c) Describe ITPO as important organisation in Indian export.

Q:6 Write Short Notes on (Any 4) **20**

a) Benefit of export marketing to the nation
b) Domestic marketing v/s Export marketing
c) SAARC
d) TRIPs Agreement
e) Negative List of Exports
f) IRMAC

____

मराठी रूपांतर

सूचना :- (१) सर्व प्रश्नांना अंतर्गत पर्याय असणे आवश्यक आहे.
(२) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न: १ अ) खालील दिलेल्या पर्यायातुन योग्य उत्तर निवडा. (कोणतेही १०) **१०**

१) निर्यात करा अथवा नष्ट व्हा असा नारा अशी घोषणा ________यांनी भारतीयांना दिला आहे.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू **ब)** महात्मा गांधी
क) इंदिरा गांधी **ड)** सरदार पटेल

२) खरेदीदारांच्या दिवाळखोरीमुळे निर्यातदारांना _______ जोखमीचा सामना करावा लागतो.
अ) आय. पी. **ब)** मालवाहू
क) व्यवसायिक **ड)** राजकीय

३) कृषी माल हा भारताच्या निर्यातीचा___________ भाग आहे.
अ) व्यापारी माल **ब)** सल्ला विषयक
क) सॉफ्टवेअर **ड)** वाहतुकीचा

४) विशिष्ट देशातून आयातीवर संपूर्ण बंदी यास __________म्हणतात.
अ) कोर्ट यार्ड **ब)** निर्बंध
क) प्रतिबंधित राष्ट्र **ड)** कोटा

५) ____________ क्षेत्र उघडण्यासाठी GATS करारावर स्वाक्षरी करण्यात आली.
अ) वाहतुक **ब)** उत्पादन
क) सेवा **ड)** व्यापार

६) भारत हा ________सदस्य आहे.
अ) एन. ए.एफ. टी. ए **ब)** एशियन
क) सार्क **ड)** युरोपियन युनियन

७) निर्यात क्षमता वाढवण्यासाठी औद्योगिक समूहांना _____ म्हणून मान्यता दिली जाते.
अ) उत्कृष्ट नगरे **ब)** उत्कृष्ट व्यापार
क) उत्कृष्ट उत्पादन **ड)** उत्कृष्ट प्रवेश

८) ______ हे असे व्यवहार आहेत ज्यात पुरवठा केलेला माल देश सोडून जात नाही.
अ) अभिमत निर्यात **ब)** बुडवलेली निर्यात
क) संभाव्य निर्यात **ड)** रद्द झालेली निर्यात

९) ____ यांना त्यांच्या उत्पादित वस्तू भारतातून आल्याचे स्वप्रमाणित करण्याची परवानगी आहे-
अ) मध्यम निर्यातदार **ब)** सर्व निर्यातदार
क) सूक्ष्म निर्यातदार **ड)** दर्जा धारक

१०) आय. आय. पी पॅकेजिंगचे मुख्यालय __________येथे आहे.
  अ) नवी दिल्ली ब) मुंबई
  क) कलकत्ता ड) चेन्नई

११) ए.एस. आय.डी. ई. मध्ये श्रेत्रीय समतोलासाठी _________च्या मार्फत निर्यात वृद्धी केली जाते.
  अ) पार्क ब) झोन
  क) स्टार हाउस ड) पायाभूत सुविधा

१२) कर माफी चा __________ योजनेत समावेश आहे.
  अ) डी. बी. के. ब) डी. ई. पी. बी.
  क) एम. आय. ए. ड) ई. पी.सी.

प्रश्न: १ ब) खालील विधाने खरे किंवा खोटे आहेत ते सांगा. (कोणतेही १०) **१०**

१ देशांतर्गत विपणनाच्या तुलनेत, निर्यात विपणनामध्ये जास्त जोखीम असते.
२ देशांतर्गत बाजारातील संपृक्तता आणि मंदीचा निर्यात व्यवसायावर परिणाम होतो.
३ भारत आशियाई देशांमध्ये अजिबात निर्यात करत नाही.
४ व्यापारातील अडथळे जागतिक स्तरावर वस्तू आणि सेवांच्या मुक्त वाहतुकीस मदत करतात.
५ GATT च्या बदल्यात IMF ही संस्था १९९५ मध्ये उदयास आली.
६ AOA करार विदेशी गुंतवणुकीला देशांतर्गत गुंतवणुकीच्या बरोबरीने हाताळतो.
७ परकीय व्यापार धोरण २०१५-२० भारत सरकारच्या 'मेक इन इंडिया'ला चालना देते.
८ अभिमत निर्यात अंतर्गत खरेदी केलेला माल देशांतर्गत विक्रीसाठी नाही तर निर्यातीसाठी वापरला जाऊ शकतो.
९ विशेष आर्थिक क्षेत्र मूलभूत कृषी उत्पादनांमध्ये मूल्यवर्धन प्रदान करतात.
१० FIEO ही उत्पादक संस्थांची सर्वोच्च संस्था म्हणून काम करते.
११ MAI पायाभूत सुविधा अनुदानास परवानगी देते.
१२ वस्तू आणि सेवा कर प्रणाली अंतर्गत, निर्यातीला शून्य-दराने पुरवठा म्हणून मानले जाईल.

प्रश्न: २ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या : **१५**

अ निर्यात विपणन परिभाषित करा.वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा निर्यात विपणनाची .
ब भारताच्या निर्यात क्षेत्राला भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.
क २०१५ पासून भारताची सेवा निर्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न: ३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या : **१५**

अ व्यापार अडथळे कोणते आहेत? निर्यात व्यापारातील गैर शुल्क-/ करा व्यतिरिक्त चे अडथळे स्पष्ट करा.
ब आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर प्रादेशिक आर्थिक गटांचा सकारात्मक प्रभाव स्पष्ट करा.
क बाजार निवड प्रक्रियेत अंतर्भूत होणाऱ्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न: ४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या : **१५**

अ भारताच्या परकीय व्यापार धोरण २०१५-२० चे ठळक मुद्दे काय आहेत?
ब भारताच्या निर्यात व्यापारात परराष्ट्र व्यापार महासंचालनालयाची भूमिका स्पष्ट करा.
क दर्जा धारकांना उपलब्ध असलेल्या फायद्यांची चर्चा करा.

प्रश्न: ५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या : **१५**

अ MDA म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब निर्यात विपणनामध्ये EPCG ची भूमिका स्पष्ट करा.
क भारतीय निर्यातीतील महत्त्वाची संस्था म्हणून ITPO चे वर्णन करा.

प्रश्न: ६ संक्षिप्त टीप लिहा (कोणत्याही ४) **२०**

अ निर्यात विपणनाचा राष्ट्राला फायदा
ब देशांतर्गत विपणन v/s निर्यात विपणन
क सार्क
ड TRIPs करार
इ निर्यात नकारात्मक यादी.
फ IRMAC

******

TIME : 3 HRS. **(TOTAL : 100 MARKS)**

1. **ALL QUESTIONS ARE COMPULSORY.**
2. **MARKS ARE INDICATED AGAINST EACH QUESTION**

1. (A) Select the most appropriate answer from the options given below **(ANY TEN) (10)**

1. _________ concept of marketing aims at balancing between profit, customer satisfaction and society's welfare.
   a) Production b) Marketing
   c) Selling d) Societal

2. Marketing Decision Support System is an important component of _______________.
   a) Marketing Research b) Product Research
   c) Marketing Information System d) Consumer Research

3. _______________ is an important element of Demographic Segmentation.
   a) Age b) Culture
   c) Lifestyle d) Usage rate

4. A ________ passes through different stages or phases during the lifetime.
   a) Plan b) Product
   c) Market d) Promotion

5. Service sector faces challenges due to __________.
   a) Quality b) Productivity
   c) Efficiency d) Intangibility

6. Both cost oriented factors and market oriented factors influence _________
   a) Pricing b) Promotion
   c) Placement d) Branding

7. Warehousing creates ____________ utility
   a)Time b) Place
   c) Form d) Possession

8. ______ is a form of consumer –oriented promotion techniques.
   a) Push Strategy b) Exchange Offer
   c) Trade Discount d) Dealers' Conferences

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

9.________ is the first step in personal selling
a) Presentation b) Approach
c) Prospecting d) Follow-up

10. Identifying the weakness of the competitor and attacking is called as________ Strategy
a) Frontal attack b) Flank attack
c) By pass attack d) Encirclement attack

11. ______ packets help in increasing sales in rural markets
a) Elegant b)Sophisticated
c) Large d) Sachet

12.Seeking protection against harmful goods is Right to _____
a) Safety b) be heard
c) education d) redressal

(B) State whether the following statements are True OR False: **(ANY TEN)** **(10)**

1. Exchange concept is the oldest concept of Marketing.
2. Marketing Research is a one-time activity.
3. In a single segment concentration strategy, the company selects a specific single market segment and offers a single product to that segment.
4. A company adopts the same marketing mix for all the products.
5. The main objective of penetration pricing is to capture a large market share.
6. Ease in identification is one of the essentials of good packaging.
7. Channel of distribution creates only place utility.
8. Advertising is a personal tool of communication.
9. Objection handling is one effective skill in personal selling.
10. Lowering the price to restrain competition is known as skimming the cream.
11. VOICE is the name of a Multinational firm.
12. Copying something of the leader is known as imitating strategy.

Q.No.2 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) What do you mean by Marketing? Explain its Features.

b) Discuss the process of Marketing Research.

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

c) What is Consumer Behaviour? Discuss briefly various factors influencing consumer behaviour.

Q.No.3 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) What is Product Life Cycle? Explain how to manage different stages in the Product Life Cycle?
b) What are various strategies of product positioning?
c) Explain different objectives of pricing.

Q.No.4 Answer ANY TWO of the following: **(15)**

a) Define the concept of Physical Distribution. What factors influence Physical Distribution?
b) Define Promotion-Mix. Discuss the elements of Promotion-Mix.
c) Define the concept of Sales Management. Discuss components of Sales Management

Q.No.5 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) Explain the role of consumer organizations in protecting consumers.
b) Explain the marketing strategies effective in Rural marketing
c) What are the skill sets needed for career in marketing?

Q.No.6 Write short Notes **(ANY FOUR)** **(20)**

a) Strategic Marketing.
b) Data Mining.
c) Brand Equity.
d) Importance of Service Positioning.
e) Personal Selling.
f) Digital Marketing.

****

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

वेळ-०३ तास **गुण-१००**

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
(२) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.क्र.१(अ) खालील पार्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा **(कोणतेही दहा)** **१०**

१. विपणनाच्या __________ संकल्पनेचा उद्देश; नफा, ग्राहकांचे समाधान आणि समाजाचे कल्याण यांच्यात संतुलन साधने हा असतो.

अ. उत्पादन ब. विपणन क. विक्री ड. सामाजिक

२. विपणन निर्णय सहाय्य प्रणाली हा _________ चा एक महत्वाचा घटक आहे.

अ. विपणन संशोधन ब. उत्पादन संशोधन

क. विपणन माहिती प्रणाली (MIS) ड. ग्राहक संशोधन

३. __________ हा लोकसंख्या विभागीकरणाचा एक महत्वपूर्ण घटक आहे.

अ. वय ब. संस्कृती क. जीवनशैली ड. वापराचा/उपभोग दर

४. _________ आपल्या जीवनकाळात वेगवेगळ्या टप्प्यातून/अवस्थेतून जाते.

अ. योजना ब. उत्पादन क. बाजार ड. वृद्धी योजना

५. सेवा क्षेत्राला ________ या वैशिष्ट्यामुळे आव्हानांचा सामना करावा लागतो.

अ. गुणवत्ता ब. उत्पादकता क. कार्यक्षमता ड. अमुर्तता

६. ________ वर , खर्चाभिमुख आणि बाजाराभिमुख हे दोन्हीही घटक परिणाम करतात.

अ. किंमतनिश्चिती ब. विक्रयचालना क. स्थाननिश्चिती ड. मुद्राकार्य

७. साठवणगृहा मुळे _________ उपयोगिता निर्माण होते.

अ. समय ब. स्थान क. स्वरुप ड. ताबा

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

८. ________ हा ग्राहकाभिमुख तंत्राचा एक प्रकार आहे.

अ. ढकल रणनिती (Push) ब. अदलाबदल योजना

क. व्यापार सवलत ड. वितरक परिषद

९. ________ ही वैयक्तिक विक्रीची पहिली पायरी आहे

अ. सादरीकरण ब. दृष्टीकोन क. संभाव्यता ड. पाठपुरावा

१०. प्रतिस्पर्ध्याच्या कमतरता ओळखून आक्रमण करणे याला ________ रणनिती म्हणतात.

अ. समोरून हल्ला ब. बाजूने हल्ला क. टाळून हल्ला ड. घेरून हल्ला

११. _______ प्रकारची वेष्टनं/पॅकेट ग्रामीण बाजारपेठेत विक्री वाढविण्यास मदत करतात.

अ. मोहक ब. अत्याधुनिक क. मोठ्या ड. लहान पाकीटं/सॅचेट

१२. हानिकारक उत्पादनांपासून संरक्षण मिळविणे हा ________ चा अधिकार आहे.

अ. सुरक्षितता ब. ऐकले जाणे क. शिक्षण ड. निवारण

(ब). खालील विधाने सत्य की असत्य ते सांगा **(कोणतेही दहा)** १०

१. विनिमय संकल्पना ही विपणनाची सर्वात जुनी संकल्पना आहे.

२. विपणन संशोधन ही एकाच वेळेस केली जाणारी क्रिया आहे.

३. एका विभागावर लक्ष्यकेंद्रित करणे या धोरणा अंतर्गत कंपनी एकाच बाजार विभागाची निवड करून एकाच प्रकारचे उत्पादन सादर करते.

४. कंपनी सर्व उत्पादनांकरीता समान विपणन मिश्रा चा स्वीकार करते.

५. सुरवातीस कमी किंमत या धोरणाचा मुख्य उद्देश म्हणजे; बाजारपेठेचा जास्तीत जास्त हिस्सा काबीज करणे हा असतो.

६. ओळखण्यातील सहजता; हे चांगल्या संवेष्टनाचे एक आवश्यक वैशिष्ट असते.

७. वितरण साखळी मुळे फक्त स्थान उपयोगितेची निर्मिती होते.

८. जाहिरात हे संज्ञापानाचे एक वैयक्तिक साधन आहे.

९. शंका निरसन हे वैयक्तिक विक्रीतील एक प्रभावी कौशल्य आहे

१०. स्पर्धा रोखण्याच्या हेतूने किंमत कमी करणे म्हणजेच मलई चाखणे होय.

११. VOICE हे एका बहुराष्ट्रीय संस्थेचे नांव आहे.

१२. नेत्याच्या एखाद्या गोष्टीची नक्कल करणे यास अनुकरण रणनिती म्हणून ओळखले जाते.

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

प्र.क्र.२ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) विपणन म्हणजे काय? विपणनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) विपणन संशोधन प्रक्रियेची चर्चा करा.

क) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय? ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणाऱ्या ववविध घटकांची चर्चा करा.

प्र.क्र.३ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) उत्पादन जीवन चक्र म्हणजे काय (PLC) ? उत्पादन जीवन चक्राच्या विविध टप्प्यांचे व्यवस्थापन कसे करावे ते स्पष्ट करा.

ब) उत्पादन स्थान निर्मितीच्या विविध रणनिती कोणत्या ते स्पष्ट करा.

क) किंमत निश्चिती मागचे विविध उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.क्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) भौतिक वितरण या संकल्पनेची व्याख्या करा. भौतिक वितरणावर कोणकोणते घटक परिणाम करतात ते स्पष्ट करा.

ब) वृद्धी मिश्रा (Promotion-Mix) ची व्याख्या सांगा. वृद्धी मिश्राच्या विविध घटकांची चर्चा करा

क) विक्री व्यवस्थापन संकल्पनेची व्याख्या करा. विक्री व्यवस्थापनाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.

प्र.क्र.५ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) ग्राहक संरक्षणाच्या दृष्टीने ग्राहक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) ग्रामीण विपणनाच्या दृष्टीने प्रभावी विपणन रणनिती स्पष्ट करा.

क) विपणनातील करिअर च्या दृष्टीने आवश्यक असणारी विविध कौशल्ये कोणती ते सांगा.

प्रश्न क्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा **(कोणत्याही चार)** २०

अ. धोरणात्मक / रणनितीयुक्त विपणन.
ब. माहिती खनन कार्य (Data Mining).
क. मुद्रा महात्म्य/महत्व (Brand Equity).
ड. सेवा स्थान निर्मितीचे महत्व.
इ. वैयक्तिक विक्री.
ई. डिजिटल विपणन.

****

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

TIME : 3 HRS. **(TOTAL : 100 MARKS)**

1. **ALL QUESTIONS ARE COMPULSORY.**
2. **MARKS ARE INDICATED AGAINST EACH QUESTION**

1. (A) Select the most appropriate answer from the options given below **(ANY TEN) (10)**

1. _________ concept of marketing aims at balancing between profit, customer satisfaction and society's welfare.
   a) Production b) Marketing
   c) Selling d) Societal

2. Marketing Decision Support System is an important component of ________________.
   a) Marketing Research b) Product Research
   c) Marketing Information System d) Consumer Research

3. ________________ is an important element of Demographic Segmentation.
   a) Age b) Culture
   c) Lifestyle d) Usage rate

4. A ________ passes through different stages or phases during the lifetime.
   a) Plan b) Product
   c) Market d) Promotion

5. Service sector faces challenges due to __________.
   a) Quality b) Productivity
   c) Efficiency d) Intangibility

6. Both cost oriented factors and market oriented factors influence _________
   a) Pricing b) Promotion
   c) Placement d) Branding

7. Warehousing creates ____________ utility
   a)Time b) Place
   c) Form d) Possession

8. ______ is a form of consumer –oriented promotion techniques.
   a) Push Strategy b) Exchange Offer
   c) Trade Discount d) Dealers' Conferences

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

9._________ is the first step in personal selling
- a) Presentation
- b) Approach
- c) Prospecting
- d) Follow-up

10. Identifying the weakness of the competitor and attacking is called as________ Strategy
- a) Frontal attack
- b) Flank attack
- c) By pass attack
- d) Encirclement attack

11. ______ packets help in increasing sales in rural markets
- a) Elegant
- b) Sophisticated
- c) Large
- d) Sachet

12. Seeking protection against harmful goods is Right to _____
- a) Safety
- b) be heard
- c) education
- d) redressal

(B) State whether the following statements are True OR False: **(ANY TEN)** **(10)**

1. Exchange concept is the oldest concept of Marketing.
2. Marketing Research is a one-time activity.
3. In a single segment concentration strategy, the company selects a specific single market segment and offers a single product to that segment.
4. A company adopts the same marketing mix for all the products.
5. The main objective of penetration pricing is to capture a large market share.
6. Ease in identification is one of the essentials of good packaging.
7. Channel of distribution creates only place utility.
8. Advertising is a personal tool of communication.
9. Objection handling is one effective skill in personal selling.
10. Lowering the price to restrain competition is known as skimming the cream.
11. VOICE is the name of a Multinational firm.
12. Copying something of the leader is known as imitating strategy.

Q.No.2 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) What do you mean by Marketing? Explain its Features.

b) Discuss the process of Marketing Research.

c) What is Consumer Behaviour? Discuss briefly various factors influencing consumer behaviour.

Q.No.3 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) What is Product Life Cycle? Explain how to manage different stages in the Product Life Cycle?
b) What are various strategies of product positioning?
c) Explain different objectives of pricing.

Q.No.4 Answer ANY TWO of the following: **(15)**

a) Define the concept of Physical Distribution. What factors influence Physical Distribution?
b) Define Promotion-Mix. Discuss the elements of Promotion-Mix.
c) Define the concept of Sales Management. Discuss components of Sales Management

Q.No.5 Answer **ANY TWO** of the following: **(15)**

a) Explain the role of consumer organizations in protecting consumers.
b) Explain the marketing strategies effective in Rural marketing
c) What are the skill sets needed for career in marketing?

Q.No.6 Write short Notes **(ANY FOUR)** **(20)**

a) Strategic Marketing.
b) Data Mining.
c) Brand Equity.
d) Importance of Service Positioning.
e) Personal Selling.
f) Digital Marketing.

****

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

वेळ-०३ तास **गुण-१००**

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
(२) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.क्र.१(अ) खालील पार्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा **(कोणतेही दहा)** १०

१. विपणनाच्या __________ संकल्पनेचा उद्देश; नफा, ग्राहकांचे समाधान आणि समाजाचे कल्याण यांच्यात संतुलन साधने हा असतो.
अ. उत्पादन ब. विपणन क. विक्री ड. सामाजिक

२. विपणन निर्णय सहाय्य प्रणाली हा _________ चा एक महत्वाचा घटक आहे.
अ. विपणन संशोधन ब. उत्पादन संशोधन
क. विपणन माहिती प्रणाली (MIS) ड. ग्राहक संशोधन

३. __________ हा लोकसंख्या विभागीकरणाचा एक महत्वपूर्ण घटक आहे.
अ. वय ब. संस्कृती क. जीवनशैली ड. वापराचा/उपभोग दर

४. _________ आपल्या जीवनकाळात वेगवेगळ्या टप्प्यातून/अवस्थेतून जाते.
अ. योजना ब. उत्पादन क. बाजार ड. वृद्धी योजना

५. सेवा क्षेत्राला ________ या वैशिष्ट्यामुळे आव्हानांचा सामना करावा लागतो.
अ. गुणवत्ता ब. उत्पादकता क. कार्यक्षमता ड. अमुर्तता

६. ________ वर , खर्चाभिमुख आणि बाजाराभिमुख हे दोन्हीही घटक परिणाम करतात.
अ. किंमतनिश्चिती ब. विक्रयचालना क. स्थाननिश्चिती ड. मुद्राकार्य

७. साठवणगृहा मुळे _________ उपयोगिता निर्माण होते.
अ. समय ब. स्थान क. स्वरुप ड. ताबा

८. ________ हा ग्राहकाभिमुख तंत्राचा एक प्रकार आहे.

अ. ढकल रणनिती (Push) ब. अदलाबदल योजना

क. व्यापार सवलत ड. वितरक परिषद

९. ________ ही वैयक्तिक विक्रीची पहिली पायरी आहे

अ. सादरीकरण ब. दृष्टीकोन क. संभाव्यता ड. पाठपुरावा

१०. प्रतिस्पर्ध्याच्या कमतरता ओळखून आक्रमण करणे याला ________ रणनिती म्हणतात.

अ. समोरून हल्ला ब. बाजूने हल्ला क. टाळून हल्ला ड. घेरून हल्ला

११. _______ प्रकारची वेष्टनं/पँकेट ग्रामीण बाजारपेठेत विक्री वाढविण्यास मदत करतात.

अ. मोहक ब. अत्याधुनिक क. मोठ्या ड. लहान पाकीटं/सँचेट

१२. हानिकारक उत्पादनांपासून संरक्षण मिळविणे हा ________ चा अधिकार आहे.

अ. सुरक्षितता ब. ऐकले जाणे क. शिक्षण ड. निवारण

(ब). खालील विधाने सत्य की असत्य ते सांगा **(कोणतेही दहा)** १०

१. विनिमय संकल्पना ही विपणनाची सर्वात जुनी संकल्पना आहे.

२. विपणन संशोधन ही एकाच वेळेस केली जाणारी क्रिया आहे.

३. एका विभागावर लक्ष्यकेंद्रित करणे या धोरणा अंतर्गत कंपनी एकाच बाजार विभागाची निवड करून एकाच प्रकारचे उत्पादन सादर करते.

४. कंपनी सर्व उत्पादनांकरीता समान विपणन मिश्रा चा स्वीकार करते.

५. सुरवातीस कमी किंमत या धोरणाचा मुख्य उद्देश म्हणजे; बाजारपेठेचा जास्तीत जास्त हिस्सा काबीज करणे हा असतो.

६. ओळखण्यातील सहजता; हे चांगल्या संवेष्टनाचे एक आवश्यक वैशिष्ट असते.

७. वितरण साखळी मुळे फक्त स्थान उपयोगितेची निर्मिती होते.

८. जाहिरात हे संज्ञापानाचे एक वैयक्तिक साधन आहे.

९. शंका निरसन हे वैयक्तिक विक्रीतील एक प्रभावी कौशल्य आहे

१०. स्पर्धा रोखण्याच्या हेतूने किंमत कमी करणे म्हणजेच मलई चाखणे होय.

११. VOICE हे एका बहुराष्ट्रीय संस्थेचे नांव आहे.

१२. नेत्याच्या एखाद्या गोष्टीची नक्कल करणे यास अनुकरण रणनिती म्हणून ओळखले जाते.

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

प्र.क्र.२ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) विपणन म्हणजे काय? विपणनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) विपणन संशोधन प्रक्रियेची चर्चा करा.

क) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय? ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणाऱ्या वविध घटकांची चर्चा करा.

प्र.क्र.३ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) उत्पादन जीवन चक्र म्हणजे काय (PLC) ? उत्पादन जीवन चक्राच्या विविध टप्प्यांचे व्यवस्थापन कसे करावे ते स्पष्ट करा.

ब) उत्पादन स्थान निर्मितीच्या विविध रणनिती कोणत्या ते स्पष्ट करा.

क) किंमत निश्चिती मागचे विविध उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.क्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) भौतिक वितरण या संकल्पनेची व्याख्या करा. भौतिक वितरणावर कोणकोणते घटक परिणाम करतात ते स्पष्ट करा.

ब) वृद्धी मिश्रा (Promotion-Mix) ची व्याख्या सांगा. वृद्धी मिश्राच्या विविध घटकांची चर्चा करा

क) विक्री व्यवस्थापन संकल्पनेची व्याख्या करा. विक्री व्यवस्थापनाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.

प्र.क्र.५ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) ग्राहक संरक्षणाच्या दृष्टीने ग्राहक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) ग्रामीण विपणनाच्या दृष्टीने प्रभावी विपणन रणनिती स्पष्ट करा.

क) विपणनातील करिअर च्या दृष्टीने आवश्यक असणारी विविध कौशल्ये कोणती ते सांगा.

प्रश्न क्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा **(कोणत्याही चार)** २०

अ. धोरणात्मक / रणनितीयुक्त विपणन.
ब. माहिती खनन कार्य (Data Mining).
क. मुद्रा महात्म्य/महत्व (Brand Equity).
ड. सेवा स्थान निर्मितीचे महत्व.
इ. वैयक्तिक विक्री.
ई. डिजिटल विपणन.

****

606CA814FD17C4E1BA92BF7EC805C400

Time:3 Hrs Marks 100

Note:

- All Questions are compulsory.
- Figures to the right indicate full marks allotted to the questions.
- Working Notes wherever necessary should form a part of your answer.
- Calculate figures up to the two decimal points wherever required.

Q1 a) **Select the most appropriate option and rewrite the full sentence (Any Ten)** **(10Marks)**

1) Royalty on production is _____.
(a) Fixed cost
(b) Semi-Variable cost
(c) variable cost
(d) Semi-Fixed cost

2) ______ = Direct Material+ Direct labour+ Direct expenses.
(a) Prime cost
(b) administration cost
(c) selling cost
(d) Overhead

3) At ____________, new order for material is placed.
(a) Maximum level
(b) Minimum level
(c) danger level
(d) Reorder level

4) ____________ is the maximum of stock which can be held in stock at any time during the year.
(a) maximum level
(b) minimum level
(c) reorder level
(d) danger level

5) Labour Turnover is _____.
(a) Productivity of Labour
(b) Efficiency of the Labour
(c) Change in Labour Force
(d) Total Cost of the Labour.

6) Bonus under Halsey plan is paid at ________.
(a) 50% of time saved
(b) 75% of time saved
(c) 80% of time saved
(d) 90% of time saved

7) Tea & Lunch break is _________.
(a) Overtime
(b) Normal idle time
(c) Abnormal idle time
(d) Standard time

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

8) When the amount of overhead absorbed is less than the amount of overhead incurred, it is called __________.
(a) under absorption of overhead
(b) over absorption of overhead
(c) proper absorption of overhead
(d) lower absorption of overhead

9) Indirect Cost________.
(a) Can Be traced to a particular cost object
(b) Cannot Be traced to a particular cost object
(c) Are not important
(d) Are always variable cost.

10) The process of charging the traceable overheads to cost centre is called as ________.
(a) overheads allocation
(b) overheads charging
(c) overheads allotment
(d) overheads apportionment

11) Costs which are incurred on the basis of time and are charged to the period in which they are incurred are called as _____.
(a) Fixed Costs
(b) Variable Costs
(c) Normal Cost
(d) Abnormal Cost

12) Selling & Distribution Overheads does not include______________.
(a) Director's Fees
(b) Carriage on Sales
(c) Rent of Warehouse
(d) Advertisement

Q1 (b) **State whether the Following Statements are True or False (Any 10). (10 Marks)**

1. Office rent is Prime cost
2. Administration Cost is not included in cost of Work in Progress.
3. Variable cost is the cost which does not vary with the changes in the volume of activity in the short run
4. Re-order level is calculated as Maximum level - Minimum level
5. Under the weighted average method, a new issue price is determined after each purchase
6. Materials are issued from one process to another, on the basis of Goods Received Note
7. Reconciliation of Cost and Financial Accounts is necessary in case of non-integrated system of accounts.
8. Profit on sale of investment is considered in cost accounts
9. Transit Insurance relates to Value of Goods in Transit
10. Preliminary expenses written off appears only in financial accounts.
11. In Halsey Plan, Time wages are guaranteed.
12. Idle time arises when workers are paid on piece basis.

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

Q2. a) The following information is available from the books of MK Ltd. for the year 2020 and 2021. **(10 Marks)**

Particulars	2020	2021
Stock Turnover Ratio	4 Times	?
Opening Stock Rs.	40,000	30,000
Closing Stock Rs.	80,000	50,000
Purchases Rs.	?	3,40,000

From the above information find out
1. Purchases and Cost of Goods sold for the year 2020.
2. Stock Turnover Ratio and Cost of Goods sold for the year 2021.

Q2. b) Vosco Ltd. has collected the following data for one of its material X which is as follows: **(10 Marks)**

Annual demand 48,000 units. Cost per item Rs. 20.
Interest of the locked-up capital 3%, pilferage while holding inventory 2%, other holding cost 5%,
Order processing cost Rs. 120 for each order
1. What should be the EOQ?
2. Calculate the Number of orders to be placed in a year.
3. Calculate the Total Annual Ordering Cost
4. Calculate the Total Annual Carrying Cost
5. Calculate the Total annual Material Cost

Or

Q2) Trading and Profit and Loss Accounts of X Ltd. for the year ended 31st March 2021. **(20 marks)**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Materials Consumed	3,50,000	By Sales (12,500 units)	18,75,000
To Direct Wages	2,25,000		
To Factory Overheads	3,00,000		
To Gross Profit c/d	10,00,000		
	18,75,000		**18,75,000**
To Office Rent	75,000	By Gross Profit b/d	10,00,000
To General Expenses	75,000	By Dividend Received	13,500
To Management expenses	62,500	By Interest on Investment	6,500
To Advertisement	1,25,000		
To Salesmen Commission	1,50,000		
To Goodwill w/off	22,500		
To Interest on Loan	14,500		
To Net Profit c/d	4,95,500		
	10,20,000		**10,20,000**

For the year ending 31" March 2022 following estimates have been made:

1. Production and sales units will be doubled.
2. Direct material cost per unit will rise by 20%.

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

3. Direct wages per unit will increase by 40%.
4. Of the factory overheads Rs 1,50,000 are Fixed and would remain same. And variable Overhead Per unit would also remain same as in 2020-21
5. Total office and administrative overheads would be Rs. 2,80,000
6. Selling and Distribution overheads per unit will remain same.
7. Selling price per unit would rise by 10%.

You are required to prepare:

1) Cost Sheet for the year ended 31st March 2021 showing cost per unit and total cost and
2) Estimated cost sheet for the year ending 31st March 2022 showing cost per unit and total cost.

Q.3 The company has Three production departments X, Y and Z and Two service departments S-1 and S-2. **(20 Marks)**
The following estimates of expenses are available.

Particulars:	**Rs.**
Staff Canteen Expenses	5,40,000
Insurance on Machinery	7,68,000
Insurance on Buildings	7,04,000
Staff Welfare Expenses	10,80,000
Power	5,28,000
Rent and Rates	2,56,000
Depreciation on Machinery	7,20,000
Building Repairs	1,65,000
General expenses(proportionate to direct Wages)	5,00,000

Other technical details about departments are as under:

Particulars	**X**	**Y**	**Z**	**S-1**	**S-2**
Floor Space ('000 sq. ft.)	10	20	30	10	10
Number of Workers	10	15	15	5	5
H.P. of Machine	30	20	25	15	10
Cost of Machine (Rs. in Lakhs)	5	2	1	1	1
Direct Wages (Rs In '000)	20	25	25	15	15

Show Primary Distribution of Overhead Expenses.

OR

Q.3 (a) A worker produced 200 units in a week's time. **(10 Marks)**
Working Hours in a week are 45
The guaranteed weekly wage payment is Rs.81.
The expected time to produce one unit is 18 minutes
What will be the earnings of that worker under Halsey (50% sharing) premium plan and Rowan bonus schemes?

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

Q.3 (b) A machine costs Rs.12,00,000 and is deemed to have a scrap value of 10% at the end of its effective life (12 years). **(10 Marks)**
Ordinarily the machine is expected to run for 1,800 hours per year, but it is estimated that 200 hours of the time will be lost for normal repairs and maintenance. Other details in respect of machine shop are as under:

Details	Rs.
Annual wages, bonus, and provident fund contribution of operators for the Shop	1,60,000
Rent of shop per year	1,20,000
General lighting of the shop per month	6,000
Insurance premium for one machine per annum	28,000
Shop Supervisor's monthly remuneration	15,000
Cost of repairs and maintenance per machine	24,000
Power consumption of one machine per hour 10units @ Rs. 5 per unit	

There are Two identical machines in the shop.
Compute the machine hour rate from the above details.

Q.4 (a) The Net Profit of Satish Limited for the year ended 31st March 2022 as per financial Records was Rs 5,00,000. **(10 marks)**
A scrutiny of the figures of the financial accounts and the cost accounts revealed the following facts.

Sr. No	Particulars	Rs
1	Administrative overheads under recovered in cost accounts	14,000
2	Over recovery of depreciation in financial accounts	30,000
3	Loss due to fire as per financial accounts	20,000
4	Abnormal wages charged in financial accounts	1,00,000
5	Income Tax provision as per financial records	2,00,000
6	Loss due to depreciation in stock values charged in financial records	40,000
7	Factory overheads over recovered in cost accounts	30,000
8	Interest on Investment credited in financial account	20,000
9	Bank interest credited to financial accounts	5,000

Prepare a Reconciliation statement and find out the profit or loss as per cost records.

Q.4(b) from the following particulars, prepare stock record by FIFO Method **(10 Marks)**

Date	Transaction	Units	Rate Rs
4-1-2014	Purchase	40	30
17-1-2014	Purchase	60	28
20-1-2014	Sale	50	35

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

22-1-2014	Purchase	80	29
25-1-2014	Sale	80	33
28-1-2014	Sale	20	34
30-1-2014	Purchase	100	26
31-1-2014	Sale	90	35
The stock on hand on 1st January 2014 was 50 units @ Rs. 25 each.			

OR

Q.4 Calculate the earnings of Workers A, B and C for the particular month. Also Calculate Labour Cost of Worker A, B, C and allocate the labour cost to each Job **(20 marks)**

Sr. No	**Particulars**	**A**	**B**	**C**
1	Basic Wages (Rs.)	200	300	400
2	Dearness Allowance	50%	50%	50%
Contribution to provident fund Of the Employer as well as that of the employee (8% of Basic and D.A.)				
Contribution to ESI Of the Employer as well as that of the employee (2% of Basic and D.A.)				
The three workers were employed on jobs X, Y, and Z in the following proportions				
Sr. No	Particulars	Job X	Job Y	Job Z
1	Worker A	20%	30%	50%
2	Worker B	40%	20%	40%
3	Worker C	60%	10%	30%

Q5 A. Distinguish between Financial Accounting and Cost Accounting? **(10 Marks)**

Q5 B. State the features of Halsey and Rowan method of payment of remuneration? **(10 Marks)**

OR

Q5 **Write Short Notes (Any Four out of Six)** **(20 Marks)**

1) Causes of Labour Turnover
2) Material Turnover Ratio
3) Gantt Task Bonus Plan
4) Direct Cost
5) Selling and Distribution Overhead
6) Allocation Of Overhead and Apportionment of Overhead

****

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

वेळ: ०३ तास **गुण १००**

टीप:

- सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- उजवीकडील आकडे प्रश्नांना दिलेले पूर्ण गुण दर्शवतात.
- उत्तरासाठीचे टाचण आवश्कय असेल तेथे उत्तराचा भाग मानला जाईल.
- जेथे आवश्यक असेल तेथे दोन दशांश बिंदूपर्यंतची गणना करा.
- **मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानवी.**

प्र ०१ अ) सर्वात योग्य पर्याय निवडून पूर्ण वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा) **(१० गुण)**

०१) उत्पादनावरील स्वामित्व हे ____ असेल.

(अ) स्थिर परिव्यय
(ब) अर्ध-अस्थिर परिव्यय
(क) अस्थिर परिव्यय
(ड) अर्ध-स्थिर परिव्यय

०२) _____ = प्रत्यक्ष सामुग्री + प्रत्यक्ष श्रम + प्रत्यक्ष खर्च.

(अ) प्रधान परिव्यय
(ब) प्रशासन परिव्यय
(क) विक्री परिव्यय
(ड) उपरिपरिव्यय

०३) __________मध्ये सामग्रीसाठी नवीन आदेश (ऑर्डर) दिली जाते.

(अ) कमाल पातळी
(ब) किमान पातळी
(क) धोक्याची पातळी
(ड) पुनः आदेश पातळी

०४) __________ हा जास्तीचा मालसाठा आहे जो वर्षभरात कधीही मालसाठा मध्ये ठेवता येतो.

(अ) कमाल पातळी
(ब) किमान पातळी
(क) पुनः आदेश पातळी
(ड) धोक्याची पातळी

०५) कामगार उलाढाल ____ आहे

(अ) श्रम उत्पादकता
(ब) श्रमाची कार्यक्षमता
(क) कामगार दलात बदल
(ड) श्रमाची एकूण परिव्यय

०६) हॅल्सी प्लॅन अंतर्गत बोनस _______ नुसार दिला जातो

(अ) ५० % वेळेची बचत
(ब) ७५ % वेळेची बचत
(क) ८० % वेळेची बचत
(ड) ९०% वेळेची बचत

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

०७) चहा आणि जेवणाचा मध्यांतर ________ आहे
(अ) जादा वेळ
(ब) सामान्य निष्क्रिय वेळ
(क) असामान्य निष्क्रिय वेळ
(ड) मानक वेळ

०८) जेव्हा उपरिपरिव्यय शोषून घेतलेली रक्कम खर्च केलेल्या उपरिपरिव्ययच्या रकमेपेक्षा कमी असते तेव्हा त्याला ________ म्हणतात.
(अ) उपरिपरिव्ययचे अंतर्गत शोषण
(ब) उपरिपरिव्ययचे जास्त शोषण
(क) उपरिपरिव्ययचे योग्य शोषण
(ड) उपरिपरिव्ययचे कमी शोषण

०९) अप्रत्यक्ष परिव्यय हे ______.
(अ) एखाद्या विशिष्ट किंमतीच्या वस्तूवर शोधले जाऊ शकते
(ब) एखाद्या विशिष्ट किमतीच्या वस्तूचा शोधले जाऊ शकत नाही
(क) महत्त्वाचे नाहीत
(ड) नेहमी अस्थिर परिव्यय असतात.

१०) परिव्यय केंद्रावर शोधण्यायोग्य उपरिपरिव्यय करण्याच्या प्रक्रियेला ______ म्हणतात
(अ) उपरिपरिव्यय वाटप
((ब) उपरिपरिव्यय आकारण्यायोग्य
(क) उपरिपरिव्यय विभागणी
(ड) उपरिपरिव्यय वाटणी

११) आधारावर जे परिव्यय केले जातात आणि ते ज्या कालावधीत परिव्यय केले जातात त्या कालावधीसाठी आकारले जातात त्यांना ____ असे म्हणतात.
(अ) स्थिर परिव्यय
(ब) अस्थिर परिव्यय
(क) सामान्य परिव्यय
(ड) असामान्य परिव्यय

१२) विक्री आणि वितरण उपरिपरिव्यय मध्ये ___________ समाविष्ट नाही.
(अ) संचालक शुल्क
(ब) विक्रीवर वाहतूक खर्च
(क) गोदामाचे भाडे
(ड) जाहिरात

प्र ०१ (ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही १०) **(१० गुण)**
०१) कार्यलयीन भाडे प्रधान परिव्यय आहे
०२) प्रशासकीय परिव्यय प्रगतीपथावर असलेल्या कामाच्या परिव्यय मध्ये समाविष्ट केले जात नाही.
०३) अस्थिर परिव्यय ही परिव्यय आहे जी अल्पावधीत क्रियाच्या प्रमाणात बदलत नाही
०४) पुनः आदेश पातळी ही कमाल पातळी वजा किमान पातळी म्हणून मोजली जाते
०५) सरासरी पद्धतीनुसार, प्रत्येक खरेदीनंतर नवीन जारी (इश्शु) किंमत निर्धारित केली जाते
०६) वस्तू प्राप्त झालेल्या टाचणच्या आधारे एका प्रक्रियेतून दुसऱ्या प्रक्रियेत सामुग्री दिले जाते

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

०७) खात्यांच्या अएकात्मिक प्रणाली बाबतीत परिव्यय आणि आर्थिक खात्यांचा समायोजन आवश्यक आहे.
०८) गुंतवणुकीच्या विक्रीवरील नफा हा परिव्यय खात्यांमध्ये विचारात घेतला जातो
०९) परिवहन विमा हा परिवहन मधील वस्तूंच्या मूल्याशी संबंधित आहे
१०) निर्लेखन केलेले प्राथमिक खर्च केवळ आर्थिक खात्यांमध्ये दिसून येतात.
११) हलसे योजनेत, वेळेची मजुरीची हमी दिली जाते.
१२) जेव्हा कामगारांना तुकड्यानुसार वेतन दिले जाते तेव्हा निष्क्रिय वेळ उद्भवतो.

प्र.०२ अ) पुढील माहिती एमके लिमिटेडच्या २०२० आणि २०२१ च्या पुस्तकांमधून उपलब्ध आहे. **(१० गुण)**

तपशील	२०२०	२०२१
मालसाठा उलाढाल अनुपात	०४ वेळा	?
सुरवातीचा मालसाठा **(रु.)**	४०,०००	३०,०००
शेवटचा मालसाठा **(रु.)**	८०,०००	५०,०००
खरेदी**(रु.)**	?	३,४०,०००

वरील माहितीवरून गणना करा.
०१) २०२० वर्षासाठी विकलेल्या वस्तूंची खरेदी आणि विकलेल्या वस्तूचा परिव्यय.
०२) मालसाठा उलाढालीचे अनुपात आणि वर्ष २०२१ साठी विकलेल्या वस्तूचा परिव्यय.

प्र. ०२ ब) व्होस्को लिमिटेडने त्याच्या सामग्री एक्स साठी खालील माहिती गोळा केली आहे जी खालीलप्रमाणे आहे: **(१० गुण)**
वार्षिक मागणी ४८,००० नग . प्रति नगची परिव्यय ₹ २० आहे.
संरूद्ध भांडवलवरील व्याज ०३ %, मालसाठा धारण करताना चोरी ०२ %, इतर धारण परिव्यय ०५ %, आदेश (ऑर्डर) प्रक्रियेसाठी प्रत्येक आदेश (ऑर्डर) साठी ₹ १२० परिव्यय येतो
०१) लाभदायक आदेश गणसंख्या (ईओक्यू) काय असेल?
०२) एका वर्षात दिलेल्या आदेशची (ऑर्डरची) संख्या मोजा?
०३) एकूण वार्षिक आदेश (ऑर्डरिंग) परिव्ययची गणना करा
०४) एकूण वार्षिक मत साठवणूक परिव्ययची गणना करा
०५) एकूण वार्षिक सामग्री परिव्ययची गणना करा

किंवा

प्र. 0२) ३१ मार्च २०२१ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी एक्स लिमिटेडचे व्यापार खाते आणि नफा / तोटा खाते खालील प्रमाणे **(२० गुण)**

तपशील	₹	तपशील	₹
उपभोगलेल्या सामग्रीसाठी	३,५०,०००	विक्री (१२,५०० नग)	१८,७५,०००
प्रत्यक्ष मजुरी	२,२५,०००		
कारखाना उपरिपरिव्यय	३,००,०००		
ढोबळ नफा (पुढे नेला)	१०,००,०००		
	१८,७५,०००		**१८,७५,०००**
कार्यालय भाडे	७५,०००	ढोबळ नफा (पुढे आणला)	१०,००,०००
सामान्य खर्च	७५,०००	लाभांश प्राप्त	१३,५००
व्यवस्थापन खर्च	६२,५००	गुंतवणुकीवरील व्याज	६,५००
जाहिरात	१,२५,०००		
विक्रेता सूट	१,५०,०००		

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

नावलौकिक निर्लेखन	२२,५००		
कर्जावरील व्याज	१४,५००		
निव्वळ नफा (पुढे नेला)	४,९५,०००		
	१०,२०,०००		**१०,२०,०००**

३१ मार्च २०२२ रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षासाठी खालील अंदाज लावले गेले आहेत:

०१) उत्पादन आणि विक्री नग दुप्पट केले जातील.
०२) प्रति नग प्रत्यक्ष सामग्रीची परिव्यय २० % वाढेल.
०३) प्रति नग प्रत्यक्ष मजुरी ४० % वाढेल.
०४) कारखाना उपरिपरिव्यय पैकी रु १,५०,००० स्थिर आहेत आणि तसेच राहतील. आणि अस्थिर उपरिपरिव्यय प्रति नग २०२०-२१ मध्ये सारखेच असतील.
०५) एकूण कार्यालय आणि प्रशासकीय उपरिपरिव्यय रु. २,८०,०००
०६) प्रति नग विक्री आणि वितरण उपरिपरिव्यय समान राहतील.
०७) प्रति नग विक्री किंमत १० % वाढेल.

तयार करा:

०१) ३१ मार्च २०२१ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी परिव्यय पत्रकात प्रति नग परिव्यय आणि एकूण परिव्यय दाखवा आणि
०२) ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी अंदाजित परिव्यय पत्रकात प्रति नग परिव्यय आणि एकूण परिव्यय दाखवा.

प्र.०3) प्रमंडळा मध्ये तीन उत्पादन विभाग एक्स, वाय आणि झेड आणि दोन सेवा विभाग एस -१ आणि एस -२ आहेत. खर्चाची अंदाजित माहिती पुढील प्रमाणे आहे. **(२० गुण)**

तपशील	**₹**
कर्मचारी कॅन्टीन खर्च	५,४०,०००
यंत्रावरील विमा	७,६८,०००
इमारतींवरील विमा	७,०४,०००
कर्मचारी कल्याण खर्च	१०,८०,०००
वीज	५,२८,०००
भाडे आणि दर	२,५६,०००
यंत्रावरील घसारा	७,२०,०००
इमारत दुरुस्ती	१,६५,०००
सामान्य खर्च (प्रत्यक्ष मजुरीच्या प्रमाणात)	५,००,०००

विभागांचे इतर तांत्रिक तपशील खालीलप्रमाणे आहेत:

तपशील	**एक्स**	**वाय**	**झेड**	**एस -१**	**एस -२**
मजल्यावरील जागा **('०००' चौ. फूट.)**	१०	२०	३०	१०	१०
कामगारांची संख्या	१०	१५	१५	५	५
यंत्र हॉर्स पॉवर	३०	२०	२५	१५	१०
यंत्राची किंमत **(लाखांमध्ये रु.)**	५	२	१	१	१
प्रत्यक्ष मजुर **('०००' मध्ये रु.)**	२०	२५	२५	१५	१५

उपरिपरिव्यय खर्चाचे प्राथमिक वितरण दर्शवा.

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

किंवा

प्र. 0३) (अ) एका कामगाराने एका आठवड्याच्या कालावधीत २०० नगाचे उत्पादन केले. **(१० गुण)**
आठवड्यातील कामाचे तास ४५ आहेत
हमी साप्ताहिक वेतन देयक रु.८१ आहे.
एक नग तयार करण्यासाठी अपेक्षित वेळ १८ मिनिटे आहे
हलसें (५० % शेअरिंग) प्रीमियम प्लॅन आणि रोवन बोनस स्कीम अंतर्गत त्या कामगाराची कमाई किती असेल ?

प्र. 0३) (ब) एका यंत्रची किंमत रु. १२,००,००० आहे आणि त्याचे अनुमानित आयुष्य (१२ वर्षे) संपल्यावर त्याचे अवशिष्ट मूल्य १० % आहे असे मानले जाते. **(१० गुण)**
साधारणपणे यंत्र प्रति वर्ष १,८०० तास चालणे अपेक्षित आहे, परंतु साधारण दुरुस्ती आणि देखभालीसाठी २०० तासांचा वेळ वाया जाईल असा अंदाज आहे. यंत्रच्या संदर्भात इतर तपशील खालीलप्रमाणे आहेत:

तपशील	रु.
दुकानासाठी यंत्रचालकाचे वार्षिक मजुरी, बोनस आणि भविष्य निर्वाह निधीचे योगदान	१,६०,०००
दरवर्षी दुकानाचे भाडे	१,२०,०००
दरमहा दुकानाची सामान्य वीज	६,०००
वर्षाला एका यंत्रसाठी विमा हप्ता	२८,०००
दुकान पर्यवेक्षकाचे मासिक मानधन	१५,०००
प्रति यंत्र दुरुस्ती आणि देखभाल खर्च	२४,०००
एका यंत्रचा वीज वापर प्रति तास १० नग @ रु. ०५ प्रति नग	

दुकानात दोन एकसारख्या यंत्र आहेत.
वरील तपशिलांवरून यंत्र तासाच्या दराची गणना करा.

प्र. ०४) (अ) ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी आर्थिक खात्यानुसार सतीश लिमिटेडचा निव्वळ नफा रुपये ५,००,००० होता. **(१० गुण)**
आर्थिक लेखांचा आणि परिव्यय लेखांच्या आकडेवारीची छाननी केल्यावर खालील तथ्ये समोर आली.

क्र	तपशील	रक्कम (रु.)
१	परिव्यय खात्यांमध्ये वसूली अंतर्गत प्रशासकीय उपरिपरिव्यय	१४,०००
२	आर्थिक खात्यानुसार घसारा जास्त वसूल	३०,०००
३	आर्थिक खात्यानुसार आगीमुळे नुकसान	२०,०००
४	आर्थिक खात्यानुसार असामान्य मजुरी आकारले जाते	१,००,०००
५	आर्थिक खात्यानुसार आयकर तरतूद	२,००,०००
६	आर्थिक खात्यानुसार आकारलेल्या मालसाठा मूल्यांमध्ये घसरण झाल्यामुळे तोटा	४०,०००
७	कारखाना उपरिपरिव्यय खर्च खात्यांमध्ये वसूल केले	३०,०००
८	गुंतवणुकीवर व्याज	२०,०००
९	बँक व्याज आर्थिक खात्यानुसार जमा केले	५,०००

समायोजन पत्रक तयार करा आणि परिव्ययच्या नोंदीनुसार नफा किंवा तोटा शोधा.

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

प्र. ०४) (ब) खालील तपशीलांवरून, प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य (फिफो) पद्धतीद्वारे मालसाठ्याची नोंद तयार करा. **(१० गुण)**

तारीख	व्यवहार	नग	दर
०४/०१/२०१४	खरेदी	४०	३०
१७/०१/२०१४	खरेदी	६०	२८
२०/०१/२०१४	विक्री	५०	३५
२२/०१/२०१४	खरेदी	८०	२९
२५/०१/२०१४	विक्री	८०	३३
२८/०१/२०१४	विक्री	२०	३४
३०/०१/२०१४	खरेदी	१००	२६
३१/०१/२०१४	विक्री	९०	३५
०१ जानेवारी २०१४ रोजी शिल्लक असलेला मालसाठा ५० नग @ प्रत्येकी रु.२५ आहे.			

किंवा

प्र.०४) कामगार अ, ब आणि क च्या विशिष्ट महिन्याच्या कमाईची गणना करा तसेच कामगार अ, ब आणि क च्या श्रम परिव्ययची गणना करा आणि प्रत्येक कामासाठी श्रम परिव्ययचे वाटप करा. **(20 गुण)**

क्र.	तपशील	अ	ब	क
१	मूळ मजुरी (रु.)	२००	३००	४००
२	महागाई भत्ता	५० %	५० %	५० %

नियोक्त्याचे तसेच कर्मचाऱ्यांचे भविष्य निर्वाह निधीमध्ये योगदान (मुळ वेतन आणि महागाई भत्ताच्या ०८ %)
नियोक्त्याचे तसेच कर्मचाऱ्याचे कर्मचारी राज्य विमामध्ये योगदान (मुळ वेतन आणि महागाई भत्ताच्या ०२ %)
तीन कामगारांना खालील प्रमाणात एक्स , वाय आणि झेड नोकऱ्यांवर नियुक्त केले होते.

क्र	तपशील	कार्य एक्स	कार्य वाय	कार्य झेड
१	कामगार अ	२० %	३० %	५० %
२	कामगार ब	४० %	२० %	४० %
३	कामगार क	६० %	१० %	३० %

प्र. ०५) अ) आर्थिक लेखाशास्त्र आणि परिव्यय लेखाशास्त्र' मधील फरक सांगा? **(१० गुण)**
ब) हॅस्ले आणि रोवनच्या मोबदल्याची वैशिष्ट्ये सांगा? **(१० गुण)**

किंवा

प्र. ०५) टिपा लिहा (सहा पैकी कोणतेही चार) **(२० गुण)**
०१) कामगार उलाढालीची कारणे
०२) मालसाठा उलाढाल अनुपात
०३) गन्ट् टास्क बोनस योजना
०४) प्रत्यक्ष परिव्यय
०५) विक्री आणि वितरण उपरिपरिव्यय
०६) उपरिपरिव्ययचे वाटप आणि उपरिपरिव्ययचे वाटणी

****

A0DB82840191D775DBB84CEC54585280

Time-03 Hours **Marks-100**

N.B. 1. All Questions are compulsory
2. Figures to the right indicate marks of the questions

Q1 A. Select the most appropriate answer from the options given below: (Any Ten)) 10

1. M.R. has ______ applications.
   a) Limited b) Low c) Wide d) Uncertain
2. Marketing Information System is largely a ________ based method of data collection.
   a) Issue b) Problem c) Computer d) Labor
3. Marketing ______ Support System is a component of MIS.
   a) Decision b) Division c) Direction d)Discipline
4. _________ Questions should be avoided for a good questionnaire.
   a) Hypothetical b) Double-barrelled c) Biased d) All of these
5. Exploratory research is very often the _____________ step in research process.
   a) Last b) First c) Third d) Fourth
6. An Open ended question is also known as ______
   a) Free question b) Free Response c) Close Ended d) a & b
7. Quantitative Research is a systematic study or investigation of ___________data.
   a) Qualitative b) Quantitative c) Behaviour d) Perception
8. Under ____, data is collected from sample group of retailers on regular basis.
   a) Retail Store Panel b) Consumer Panel c) Audience Panel
   d) Product Testing Panel
9. In _____________observation proper guidelines are given to observer about what to observe, whom to observe, when to observe etc.
   a) Structured b) Unstructured c) Unplanned d) All of these
10. Process of scrutinising data to improve quality is called _____________.
    a) Editing b) Tabulation c) Questionnaire d) MIS
11. Bar Charts are examples of ___________ used in research reports.
    a) Bibliography b) Footnotes c) Statistical Tools d) Visual Aids
12. The job of Research _________ is to design the research project.
    a) Statistician b) Interviewer c) Director d) Executive

CB94A0ECDE49EF593E3D48988AA97215

B) State whether the following statements are true or false: (Any 10) 10

1. Marketing Research is both an art and science
2. MIS helps in improving the quality of decision making.
3. MIS and Data Mining are synonymous terms
4. Hypothesis acts as a link between assumption and observation.
5. A good research design minimizes bias and maximizes reliability.
6. Casual Research is highly structured and flexible in approach.
7. Collecting data from RBI reports is an example of primary data collection.
8. Use of technology results in delay in data collection.
9. Mail survey method suffers from the problem of poor response rate.
10. Editing is not used to verify the work done by interviews in collection of data
11. Editing and classification can be done simultaneously.
12. Appendix involves additional information attached in the report which is not included in the main body of the report.

Q2. Answer any two of the following 15

a) Explain the concept of Marketing Research. Discuss the characteristics of marketing Research.
b) What are the steps involved in conducting Marketing Research?
c) What are the components of a good Marketing Decision Support System (MDSS)?

Q3. Answer **any two** of the following 15

a) Explain the types of Research Design.
b) Explain the steps of developing questionnaires
c) Discuss the various techniques of sampling in brief.

Q. 4 Answer any two of the following 15

a) Explain advantages and disadvantages of Telephone interview as a technique of data collection
b) What is meant by Secondary Data? Explain its merits and demerits
c) Briefly explain different methods of integrating technology in data collection.

Q5. Answer any two of the following 15

a) What meant by Classification of Data. Explain various methods of classification of data.
b) Explain the Procedure of analysis of the data.
c) Explain the essentials of a good research report.

Q6 Write short notes (Any four) 20

a.) Career options in Marketing Research
b.) Importance of Data Mining
c) Essentials of Good Questionnaire
d) Essentials of Good Sampling
e) Merits of Primary Data
f) Tabulation of data

****

CB94A0ECDE49EF593E3D48988AA97215

मराठी भाषांतर

वेळ- ०३ तास गुण- १००

सूचना १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र. १ (अ) खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा: (कोणतेही दहा)) १०

१. विपणन संशोधन _______ दृष्ट्या उपयुक्त आहे.
अ) मर्यादित ब) अल्प क) व्यापक ड) अनिश्चित

२. विपणन माहिती प्रणाली ही मुख्यतः माहिती संकलनाची ______ आधारित पद्धत आहे.
अ) अंक ब) समस्या क) संगणक ड) श्रम

३. विपणन ______ सहाय्य प्रणाली (MDSS) हा MIS चा एक घटक आहे.
अ) निर्णय ब) विभाग क) दिशा ड) शिस्त

४. चांगल्या प्रश्नावलीच्या दृष्टीने _______ प्रश्न टाळावेत.
अ) काल्पनिक ब) दुहेरी स्वरूपाचे क) पक्षपाती ड) या पैकी सर्व

५. शोधात्मक संशोधन हा बहुतेक वेळा संशोधन प्रक्रियेतील ____________ टप्पा असतो.
अ) शेवटचा ब) पहिला क) तिसरा ड) चौथा

६. खुल्या स्वरूपाच्या प्रश्नांना ______ असेही म्हणतात
अ) मुक्त प्रश्न ब) मुक्त प्रतिसाद क) बंदिस्त स्वरूपाचे ड) a & b

७. परिमाणात्मक/संख्यात्मक संशोधन म्हणजे ___ माहितीचा पद्धतशीर अभ्यास किंवा तपासणी होय.
अ) गुणात्मक ब) परिमाणात्मक क) वर्तन ड) धारणा

८. _______ म्हणजे, नियमितपणे माहिती गोळा करण्यासाठीचा किरकोळ विक्रेत्यांच्या नमुना गट होय.
अ) रिटेल स्टोअर पॅनेल ब) ग्राहक पॅनेल क) प्रेक्षक पॅनेल ड) उत्पादन चाचणी पॅनेल

९. _______ निरीक्षण पध्दती अंतर्गत निरीक्षकांनी काय निरीक्षण करावे, कोणाचे निरीक्षण करावे, केव्हा निरीक्षण करावे इत्यादीबाबत योग्य मार्गदर्शक सूचना दिलेल्या असतात.
अ) संरचित ब) असंरचित क) अनियोजित ड) हे सर्व

१०. गुणवत्ता सुधारण्याच्या हेतूने माहितीची छाननी करण्याच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
अ) संपादन/संकलन ब) सारणीकरण क) प्रश्नावली ड) MIS

११. संशोधन अहवालात बार चार्ट/स्तंभालेख चा वापर हे _______ चे उदाहरण आहे.
अ) ग्रंथसूची ब) तळटीप क) सांख्यिकी साधने ड) दृश्य माध्यमे

CB94A0ECDE49EF593E3D48988AA97215

१२. संशोधन _________ चे काम संशोधन प्रकल्पाची रचना करणे आहे.
अ) संख्याशास्त्रज्ञ ब) मुलाखतकार क) संचालक ड) कार्यकारी अधिकारी

ब) खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही दहा) १०

१. विपणन संशोधन ही एक कला आणि विज्ञान दोन्ही आहे

२. एमआयएस (MIS) निर्णय प्रक्रियेची गुणवत्ता सुधारण्यास मदत करते.

३. MIS आणि माहिती खनन (Data Mining) या समानार्थी संज्ञा आहेत

४. गृहीतक हे समज (Assumption) आणि निरीक्षण यांच्यातील दुवा म्हणून कार्य करते.

५. चांगली संशोधन रचना पुर्वग्रह कमी करते आणि विश्वासार्हता वाढवते.

६. अनौपचारिक संशोधन अत्यंत संरचित आणि लवचीक दृष्टीकोन असणारे असते.

७. RBI अहवालांतून माहिती गोळा करणे हे प्राथमिक माहिती संकलनाचे उदाहरण आहे.

८. तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे माहिती जमविण्यास विलंब होतो.

९. मेल सर्वेक्षण पद्धती अत्यल्प प्रतिसाद या समस्येने ग्रस्त असते.

१०. माहिती संकलनात मुलाखतीद्वारे केलेल्या कामाची पडताळणी करण्यासाठी संपादनाचा (Editing) वापर केला जात नाही.

११. संपादन (Editing) आणि वर्गीकरण एकाच वेळी करता येते.

१२. अहवालाच्या परिशिष्टात अशी अतिरिक्त माहिती समाविष्ट असते जी अहवालाच्या मुख्य भागामध्ये समाविष्ट नसते.

प्रश्न क्र. २ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) विपणन संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा. विपणन संशोधनाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

ब) विपणन संशोधन आयोजित करण्याचे टप्पे/ पायऱ्या स्पष्ट करा.

क) चांगल्या विपणन निर्णय सहाय्य प्रणाली (MDSS) चे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न क्र. ३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) संशोधन रचनाकृती (Design) चे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

ब) प्रश्नावली विकसित करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा

क) नमुनानिवडी च्या विविध तंत्रांची थोडक्यात चर्चा करा.

प्रश्न क्र. ४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) माहिती संकलनाचे तंत्र म्हणून फोनद्वारे मुलाखतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा

ब) दुय्यम माहिती म्हणजे काय? दुय्यम माहितीचे फायदे आणि तोटे सांगा.

क) माहिती गोळा करतांना; तंत्रज्ञातील एकवाक्यता साधण्याच्या दृष्टीने वापरल्या जाणाऱ्या विविध पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

CB94A0ECDE49EF593E3D48988AA97215

प्रश्न क्र. ५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

अ) माहितीचे वर्गीकरण म्हणजे काय. माहिती वर्गीकरणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

ब) माहितीचे विश्लेषण करण्याची प्रक्रिया/कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

क) चांगल्या संशोधन अहवालासाठी आवश्यक असणाऱ्या विविध बाबी स्पष्ट करा.

प्रश्न क्र. ६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०

अ) विपणन संशोधनातील करिअरचे पर्याय/संधी

ब) माहिती खनन (Data Mining) चे महत्त्व

क) चांगल्या प्रश्नावलीच्या आवश्यक बाबी

ड) चांगल्या नमुना निवडी साठीच्या आवश्यक बाबी

ई) प्राथमिक माहितीचे फायदे/ गुण

फ) माहितीचे सारणीकरण

CB94A0ECDE49EF593E3D48988AA97215